



# Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar 1908-1942, 2. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Úrkippur – Heroldens Annoncebureau

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

[bjarnibenediktsson.is](http://bjarnibenediktsson.is)

Einkaskjalasafn nr. 360  
Benediktarskjöl  
Askja 5-18, Úrkippur 1931-1

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

DAGSPØSTEN, TR.HJEM

7. SEP. 1931

## Statsministermøtet.

Statsministrene fra de tre nordiske land talte igår på et stevne som foreningen Norden holdt på Hamarodden, ved ruinene av den gamle domkirke.

Stedet er historisk nok, og forteller tydelig både om en tid da Norge var fritt og mektig, og om en tid da det ufrift måtte bøte dyrt for andres uenighet og nederlag. Nordens historie er skarpt risset i disse kirkeruiner.

Meget er forandret i de siste sekler, og nye slekter tumler med nye problemer, som likevel tilslutt viser sig å være de gamle i nye former.

Statsministermøtet igår var bemerkelsesverdig på to måter. Først fordi at der møttes statsministrene for to folk som på fredelig vis har gjort op sitt mellemværende, slik at de nu møtes til åpent og hjertelig håndslag. Dernest fordi statsminister Stauning møtte op og åpent uttalte sig om det opgjør som forestår mellem Norge og Danmark.

Vi respekterer Stauning for dette. Det er manns ferd å si fra, og Stauning sa tydelig fra. Opgjøret er for Danmark det bitreste alvor, og der er ingen undfallenhet eller falske illusjoner, ingen logring eller kryping overfor motstanderen.

Men om vi respekterer Stauning for hans åpne tale, som en uredd representant for det danske folk, så behøver vi dermed ikke å respektere hans argumenter. Og det må tydelig sies fra, at han intet har å lære oss av god tone i denne sak.

Men om vi respekterer Stauning for hans åpne tale, som en uredd representant for det danske folk, så behøver vi dermed ikke å respektere hans argumenter. Og det må tydelig sies fra, at han intet har å lære oss av god tone i denne sak.

Når han taler om norsk ferd som føles som overgrep av danskene, da kan det være på sin plass å minne om at også nordmennene har følelser. Og vi behøver ikke å gå så langt tilbake som til Kielfreden for å finne danske handlinger som føles som overgrep mot Norge. Det er nok å gå tilbake til 1921 da Danmark egenmekting fratok nordmennene deres tusenårige beseilingsrett på Grønland, og da Danmark søkte å underlegge sig hele Grønland og stenge nordmennene ute fra deres eldgamle rettigheter og næringsdrift.

Opbringelsen og arrestasjonen av norske fangstfolk de senere år, og danskernes hensynsløse inntrangen på de norske fangstområder på Østgrønland, føles også i Norge.

Og når Stauning i sin tale erklaerte, at det ikke knytter sig økonomiske interesser til Danmarks krav på Grønland, men historiske og rettslige, da må det sies fra om ingen har mer historisk rett enn Norge til det land nordmenn har funnet og to ganger kolonisert, og nu for tredje gang har tatt i bruk i områder hvor ingen andre mennesker fantes. Og Danmarks rettslige krav bygges på Kielertraktaten, som Norge ingen ting hadde med å gjøre og aldri har godkjent.

Dette og meget mer er ting som Norge kan legge frem i det forestående opgjør.

Statsministermøtet på Hamar-oddan blev et stort møte på grunn av Staunings åpne tale. Den bærer bud til to folk langt ut over dagen, og er vel egnet til eftertanke. Ikke minst i Norge.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: BERGENS AFTENBLAD

4. SEP. 1931

## En av Boyd-ekspeditionens deltagere i Bergen.

### En samtale med mr. Menzies

En av deltagerne i Miss Boyds Grønlands-ekspedition, amerikaneren Mr. Menzies, opholder sig for tiden i Bergen. Vi møtte ham igaar og bad ham fortælle lidt om turen.

Mr. Menzies gjorde opmærksom paa, at han bare hadde deltaget som Miss Boyds gjæst, og at han derfor ikke kunde uttale sig om ekspeditionens resultater. Om selve turen var der først og fremst det at si, at den hadde været begunstiget av et eventyrlig vakkert veir. Der hadde bare været en regnveirsdag i hele den maaned de hadde opholdt sig paa Grønland. Luften var mild og straalende klar, og det var saa varmt, at ekspeditionens deltagere ikke hadde kunnet motstaan system til at bade. Men det blev dog en kold fornøjelse, tilføier Mr. Menzies smilende.

Ekspeditionen hadde takket være de gunstige veirforhold kunnet følge Frantz Josephs Fjord 250 km. ind i landet. Bare en gang hadde det været nødvendig at bruke dynamit for at forcere isen, men saa er ogsaa «Veslekarri» et udmerket ishavsfartøi og føreren en av de dygtigste ishavsskippere. — Miss Boyd hadde tat en mængde fotografier, baade kolorerte og andre samt optat en stor film, som gir et udmerket bilde av den Grønlandske sommer. Vi saa adskillig til landets dyrerliv, særlig var der massevis af Moskusokser. Der blev skudt to isbjørner paa turen, men det var ogsaa al den jagt, som blev foretatt.

I Scoresbysund hadde man hilst paa eskimoerne og overværet en gudstjeneste i stedets kirke. Presten var eskimo. Han virket baade værdig og statelig i sin enkle prestedragt. Eskimoerne var nogen charmerende mennesker, venlige og tjenstvillige.

Længer nord stodte man paa Devold og hans folk, og Mr. Menzies var fuld av lovord over de trauste norske fangstfolk. Ogsaa docent Hoel hadde man truffet. Videre den tyke Atlanterhavsflyver Gronau.

Ekspeditionen kom saa langt nord som til 73de breddegrad — nord for Claveringsøen.

# Hvite menns fangst paa Øst-Grønland snart en saga blott?

Det har vært sagt at okkupasjonen av Eirik Raudes land er den eneste begivenhet som siden 1905 har påkalt hele folket opmerksomhet og mobilisert det for et enstemmig krav. Historien om hvordan en opinion i denne retning skyllet som en bølge over landet og utsøtes i henstiller til regjeringen, som denne kort tid etter fulgte, må vel sies å være den største utenrikspolitiske begivenhet på 26 år. Selv de som hevder at Norge aldri har ført en selvstendig utenrikspolitikk, må innrømme noe nok.

For okkupasjonens menu gjaldt det i høyere grad enn man skulle tro deres to be or not to be på Øst-Grønland. Med en tolkanse som er et bedre ord verdig har våre folk deroppe vært stiltende vidner til at danske fangstfolk år etter år, og i klar hensikt, bygget sine hytter mellom og kloss inn på de norske, benyttet deres jaktterrenge, ja, ofte deres hytter, åt sig inn på nordmennene så disse tilslutt måtte si fra. Og de visste ingen bedre måte å gjøre det på enn å tone flagget med rødt, blått og hvitt.

Om enn Halvard Devolds okkupasjon kom som en sensasjon var den dog blitt innvarslet og forberedt av tidligere begivenheter. Man husker Ishavsrådets senere så omidisputerte henstilling til regjeringen om okkupasjon, og de foruroligende meldinger om Lauge Kochs politimyndighet. Til denne danske mannen hadde Norge bare ett svar, og i virkeligheten også bare ett til Halvard Devolds handling.

Denne manns og Lauge Kochs navn er vel mere enn alle andre innkjedet i de begivenhetene som vi nu er midt opp i. Den danske geolog kan allerede notere en berømmelse som det er usikkert om hans egentlige metier vilde ha skaffet ham. Og omkring hans ekspedisjon lår har der vært hvisket det utroligste ting fra politimyndighet til omplantning av eskimoer, rykter som de norske fangstfolk deroppe selv sagt ikke er minst interessert i.

Ganske betegnende kan det for så vidt være at Kochs ekspedisjon etter ankomsten til Grønland kastet anker 20 minutters vei fra den kjente norske fangstbytte på Kapp Herschell og straks gikk igang med å bygge en stasjon der. Få dager etter var Kochs skib å se på sydsiden av Claveringsøya hvor «Gothhåb» pånytt landsatte folk og stansmatriell.

Der verserer en historie som ei nokså fin i kanten om en norsk selfangerskipper som, da skibet blev nektet vann på dansk Grønland, sendte landets herrer en nøiaktig rapport over skibets forsyning av ammunisjon og geværer. Skibet filck vann.

Denne tildragelse må for lengst ha fått alderens patina over seg. Den må i alle fall ha funnet stel før Lauge Koch begynte å skyte med kanoner. For da Aalesunds Avis medarbeidere ombord i selfangeren «Pils» bad om å bli landsatt ved Kochs leir motsatte kapteinens sig bestemt dette. Man slipper ikke norske intervjuere inn i løvens hule. Det var derfor ikke annet å gjøre enn å arrangere en pen liten rømning og hjelpe sig med en robåt samt underlige ord og gjerlinger.

## Lauge Koch: Jeg er ingen krakiliker.

### Grønland har vesentlig videnskapelig interesse.

Et intervju med Lauge Koch på 74° nord.

Bortsett fra kameler og andre forbente østerlandske vesener er der få skapninger som er utrustet til å gå lange strekninger i sand. Skjer dette envidere i 25 graders varme, kan en likefrem kjenne sandheten under benene. Under slike forhold blir selv en Lauge Kochs leir en oase. En annen ting er hvorvidt man finner ut sannheten der.

Men ventet vi å treffe en oase hvor beduinene spiste dadler og smilte skjelsk til sin yndlingshustru, fikk vi snart anledning til å komme på bedre tanker. En mere koncentrerter energi enn den som utfoldet sig på strandbreden i Eskimobukta kan selv ikke kjenner prestere i sin hellige iver. Folk løp om hverandre i samme fart som maur der bringer sine hvite småbarn ut i solen, hammerlagene tonet som en frekk kontrast mot stillheten omkring hvor alt som var å se innskrekket sig til en hare som myste med øinene.

Og disse folk syntes i motsetning til haren å ha meget korte ører og å ha fått sitt syn svekket i gnistrende is som undertegnede. — Vi gikk like ned til stasjonen og fotograferte denne fra tre sider, uten at en kjeft så meget som la merke til oss. Vi visste sandelig ikke at de danske forakta var så stor og så bedret.

Ved sjøkanten finner vi to menn som ikke hamrer spiker og ikke har mistet de to viktigste sanser. Den ene av dem pådrar sig vår opmerksamhet på grunn av sin korporale maktighet og vi ber ham føre oss til Lauge Koch.

— Lauge Koch, det er mat. Skal vi ikke sette oss på en bergknus og få en prat sammen? Når en danske ber en nordmann om å sette sig på en bergknus bør man ikke ha nei i sin munn i disse dager!

Dette var altså Lauge Koch. Ikke en vindtørr videnskapsmann som grubler på naturens hemmeligheter og går rundt med et egocentrisk blikk, men en sværvoksen, godmodig bjørn i hvis munn det enstonige danske lyder som småprat i øyne. I det brunbrente ansiktet så et par blå øyne tillitsfullt på oss under lyse, buskede bryn. En mann av den sorten blir fortrolig med på 5 minutter. Den brune turistskjorte syntes å ville sprenges av de brede skuldrene og det svære bryset, og hele skikken minnet mer om en Ørnulf fra Fjordene enn en hedenes sønn.

— Kan De si mig, mine herre, åpner Lauge Koch samtales, hvorav det kommer at nordmennene som ligger i telt her i nærheten ennu ikke har besøkt oss. Man skulle s'gu tro de vilde utspcionere oss.

— De vil selvfølgelig vite om

meningen om Øst-Grønlandsspørsmålet. Som geolog har jeg hverken lyst eller egentlig noe mandat til å uttale mig om den sak. Denne ekspedisjon er jo rent videnskapelig. Skulde jeg si noe, måtte det være at den norske utenrikssministers uttalte ønske om et fremtidig godt forhold mellom nordmenn og dansker på Øst-Grønland, fullt ut deles av oss. Men jeg kan ikke s'ne noe bakgrunn for den dansk-norske konflikten. (!)

Jeg finner også Grønlands østkyst å være meget interessant sett fra et geologisk standpunkt men heller ikke mere. Jeg er nemlig av den sikre overbevisning at fangstvirksomhet heroppe ikke vil kunne fortsettes i den nuværende utstrekning, og overhodet at den tid ikke er fjern da fangstvirksomhet fra hvite menns side vil ophøre.

— Tror De at dette vil skje for alle grener av fangstvirksomhet?

— Ubetinget. La oss ta f. eks. laks, som jeg forstår Deres ekspedisjon er ute etter. Jeg har

forsøkt dette fiske på Vest-Grønland hvor jeg fikk sprede fangster. På hvert sted hvor jeg etter et års tid kom tilbake, fantes der praktisk talt ikke flere laks. Med andre ord er forekomsten både sprede og små. Og tenk på den tidligere lønnsomme revesfangst. Grønland er et fattig land . . . Og med sci-

fangsten har det tidligere vært så at man eventuelt kunde komplettere med moskus og hvalross. Nu er det ikke mange hvalross igjen heromkring. Fangsten er da også mindre intens i våre dager, både fra norske og danske fangstselskapers side.

Jeg ser muligheter for at en eskimobefolking kunne finne til livets ophold her ved havet . . . det er det hele.

— Det er stasjon nr. 2 De nu bygger?

— Ja. Stedet heter Eskimobukta, kalt så fordi det var her Clavering så de 12 siste eskimoer i 1822, olyser Koch. Stasjonen, som er oppført av ganske solid materiale, består av en

stor stue og kjøkken. Masten De ser til venstre tilhører vår radiostasjon, som har kortbølge, lang bølge og telefon . . .

Som om dette skulle ha minnet Koch om at tidene forandrer sig, begynner han å tale om sine tidligere ekspedisjoner. Flutelig griper han tråden igjen:

— Det Norge vil gjøre når er det samme som Danmark gjorde i 1921, sier han med vekt på hvert ord. Og jeg gjentar min uttalelse under en bankett i Norsk Geografisk Selskap. Forholdet mellom Norge og Danmark i Grønlandsspørsmålet må avklares, ellers står det i fare for å forgiftes.

Umotivert føler han til:

— Tror De virkelig Halvard Devold blir boende heroppe hele sitt liv? Jeg vedder på at han om noen år forlater dette ujest milde land for at gifte sig . . . Og jeg tror ikke jeg vilde ha fått min kone til å bo på Grønland.

Det forekommer meg at hele saken er reist på et for ringe grunnlag. Det er godt å minnes den norske utenrikssministers ord: De danske har optrådt helt loyalt på Grønland. Si mig engang: Når det politiske er opp og avgjort, hvordan vil man så ordne med det økonomiske? Det blir sannelig ingen lett affære. Men hvordan det enn vil gå: vi vet at fra det siste landet blir dansk, kommer der fra vår side ikke til at bli lagt hindringer i veien for nordmennenes fangstvirksomhet.

— Men De anser det ikke ute lukket at der kan komme friksjoner istand på steder hvor norske og danske hytter ligger om hverandre — som på sydenden av Claveringsøya?

— Jo, det vil jeg regne for sannsynlig. Men også denne eventualitet skulde kunne elimineres, når den politiske situasjonen er avklaret. Det kan ikke nektes at der råder endel bitterhet mellom norske og danske fangstfolk etter okkupasjonen. Fra begge sider vil besøk gjerne bli tydet som spioneri, således som tilfellet allerede tidligere var ved min ekspedisjon i 1929. Dengang berodde det på ukjennskap til forholdene.

— Deres geologiske undersøkelser?

— Ekspedisjonen har med alt 12 geologer som fortsetter arbeidet fra ifjor og min første tur i 1926. Ekspedisjonen er utsendt av Styrelsen af Koloniene i Grønland, tidligere Kongelig Grønlandske Handel. Her er videnskapelig arbeide for årekker fremover.

— Det sies, som Kongelig Grønlandske Handel for så vidt skal antyde, at der er førstelige interesserte?

— Nei, det må være sjov, svarer Koch.

— Hvor mange overvintrer blir tilbake?

— 16, åtte i Kong Oscars fjord og åtte i Eskimobukta. De 60 Grønlandshunder vi har med fordeles på samme måte.

— Har ekspedisjonen fangstet noe?

— Ubetydelig. Under farten gjennom isen så vi syv isbjørner, hvorav en blev skutt.

Under den videre samtales kommer vi inn på docenten Hoes videnskapelige arbeide, da Koch uttryrter:

— Jeg har ikke hatt den fornøielse å tale med docenten. Hans uttalelse til den norske presse om at jeg skulle være av en krakinsk natur, er derfor nok så merkelig. A propos Hoel: Jeg kan ikke forstå hvorfor han ikke fortsatte sitt videnskapelige arbeide på Svalbard? Det underer mig at han er begynt på noe nytt, sålenge der er fullt opp videnskapelige oppgaver på Svalbard\*).

\*) Denne siste uttalelse er for øvrig tidligere meddelt pressemassen av en herværende skipper, hvis kilde er nærværende.

Til slutt vil jeg si: Det er trist at ligge heroppe med videnskapelige ekspedisjoner uten å vite noe om hverandre.. der er kommet en slags vebnet forsiktigheit i luften. Da jeg i 1926 sørget for start av en videnskapelig ekspedisjon til Grønland, gratulerte major Isachsen mig på det herteligste. Dengang eksisterete Grønlandsspørsmålet ikke. Og nu, ja, jeg synes det er alt for smått å ligge og slåss.. Opriktighet eller en tilfeldig stemning?

Geolog Lauge Koch reiser seg og går ned til sine menn. Hvordan nordmenn enn kan se ham gjennom sieblikkets brillar: om hans elskverdighet kan der ikke disputeres. Og i den retning er vi ikke alle like rettferdige.

C. A.

P. S.

Enkelte aviser, hvori blandt en herværende, har bragt et forkyndende om at der blandt de eskimoer Lauge Koch har bragt med sig til Grønland også skulde befinner seg kvinner. Som eneste journalist der har vært i Lauge Kochs leir i Eskimobukta, finner jeg det som en plikt å demitere det nevnte forkyndende. Ryktet skulde for såvidt heller ikke være egnet til at vekke tiltro som det bygger på iakttagelser i kikkert, tilsatt med en passende dosis mistenkhet.

Kjenner man nemlig bare litt til de forhold fangstmenn har i arbeide under, vil man også vite at kvinner ikke på noen måte passer i en fangsthytte. Hvordan det er denne strindbergske anskuelse som her har velet mest for Koch skal være usagt.

Vi fikk til overflod også geologens forsikring om at ekspedisjonen ikke kunde fremvise et eneste eksemplar av hunkjønnet.

D. S.

Bladets navn:

Sunnmørsposten  
Aalesund

7/9/31

# Erfaringene fra „Fridtjof Nansens“ tokt.

**Man har vært forbausende heldig med valg av type for fartøiet.**

**Fart optil 17 mil. — Skipet i storstorm. — Ekkoloddels vidunder.  
— „Fridtjof Nansen“ som postskip, telegrafstasjon og hospitalsskip. —**

**Skipper Jakob Svinø, som fulgte med opsynsskipet som fiskerikyndig under Island, uttaler sig til Sunnmørsposten.**

Skipper Jakob Svinø, Aalesund, som ifjor var med Michael Sars og i sommer har vært med som fiskerikyndig og los på opsynsskipet Fridtjof Nansen under dets ophold ved Island under det derværende sildefiske, kom onsdag tilbake hertil. En medarbeider i Sunnmørsposten traff hr. Svinø igår og benyttet da anledningen til en samtale med ham om det nye skip og erfaringene fra dets første togt.

— Hvorledes har Fridtjof Nansen vist sig skikket som opsynsskip? spør vi.

— Det er en ypperlig skute. Jeg vil si etter hvad jeg nu har sett av den at man har vært forbausende heldig med å få den nettop slik som den skulle være, når den fikk til oppgave ikke bare å tjene opsynet ved vårt eget land, men også å være tilstede på fjerne farvann hvor våre fiskere ferdes, helt vest om Grønland, når man har bruk for den der. Foruten at den i påkommende tilfelle skal gå i isen og assistere vår fangstflåte.

— Dere fikk ikke prøvet den i så henseende?

— Nei, men det var en tid ventet at vi skulle få ordre å gå til øst - Grønland - såfremt Polarkur ikke kom inn i Fjord og vi var forsiktig forberedt på det. Jeg har ingen tvil om at Fridtjof Nansen er et godt fartøi.

komme op i 177 mils fart.

Innredningene?

— Helt igjennem praktiske, så at skipet blev et særdeles hyggelig opholds- og virkested for offiserer og mannskap. Alle blev glad i skuten.

— Og utstyr?

— Førsteklasses i enhver hen seende. Det er særlig to ting av utstyr jeg vil feste oppmerksomheten ved. Først Gyrokompasset, som alltid var å lite på, idet det ikke var påvirkeleg av jern eller magnetiske forstyrrelser som det er så mange av i dette strøk.

Men så har vi ekkoloddet da, et vidunder for seg selv! Det er et apparat som med minutiøs nøyaktighet registrerer dybden til havsbotten, når skuta er i fart. Det er lydens gang i havet som oppfanges i apparatet, og måles med den største presisjon.

Vi målte, denne gangen hele havsbotten fra Røst til Kap Langenes og med større nøyaktighet enn den noen gang før har vært målt.

Resultatet blev innsendt til myndigheten og vil vel finnes på fremtidige karter. På dager kan man ved dette apparat gjøre måneders arbeide tidligere.

Jeg mener, fortsetter Svinø, det er ikke grunn til å utnytte skipet i så henseende mest mulig. Den ledige tid mellom inndragning

get etter slike anvisninger, og som ellers ikke vilde bli tatt av norske fiskere. Leit var det at vi hadde en ugunstig bølgelengde for denne kringkasting, så det ofte ikke var lett å oppfatte hvad vi sendte ut.

Ellers søkte fiskerne «Fridtjof Nansen» og fikk utført reparasjoner som de ellers måtte ha søkt havn for, fikk loddet sprukne rør, ladet batterier o.l.

Det var et prinsipp ombord som jeg tror det er det for hele marinen, at alt skal kunne gjøres for fiskerne, og det skal gjøres gratis.

— Jeg må si at alle ombord anstrengte sig for å gjøre det beste. Og jeg tror at våre fiskere jevnt over føler taknemlighet mot marinen for dette nye, tidsmessige og vakre fartøi som både med øre viser Norges flagg på fjerne havstrøk, hvor vi virker, og som hjelper våre folk på den mest hensiktsmessige og tjenlige måte staten kan hjelpe under slike forhold.

Jeg husker godt den bitre motstand mot og fordømmelsen av dette fartøi på forhånd, slutter hr. Svinø. Men jeg tror at alle som følger det under utførelsen av dets mangesidige virksomhet, vil medgi, at nu har vi fått nettopp det opsynsskip, som vi skulle ha.

til øst - Grønland — såfremt Polarkretsen ikke ført inn — og vi var forsåvidt forberedt på det. Jeg har ingen tvil om at Fridtjof Nansen vil klare sig fint i is og jeg tror bestemt det vil vise sig at den også i så henseende holder alle rimelige forventninger.

— Vi har lest en beretning om fartøyet i overhendig vær.

Den var stygg nok. Hvorledes er Fridtjof Nansen som sjøbåt?

— Rent framifrå. På grunn av nokså stor ballast i bunnen er den temmelig stiv og kan slingre noe i maksvær. Men i uvær er den aldeles utmerket. På hjemveien fikk vi en orkanaktig storm med voldsom sjø. Vindstyrken var oppe i 23 sekundmeter. Chefen benyttet leiligheten til riktig å prøve skuta. Han gikk med 12 mils fart gjennem det oprørt hav og skiftet kurs gang på gang så vi fikk prøvet skuta i alle sjøretninger. Selv sagt blir det ganske alvorlig hiving da vi hadde sjøen rett på sien, men med sjøen n.o. eller fra akter gikk det se v i dette var ganske rolig. Jeg tror ikke noen annen skute ville ha greid en sådan gang i den sjø.

— Etter «Oslojournalists» skildring var det alt annet enn behagelig ombord under uværet.

— Det er ikke behagelig ombord i noe skiv under en slik orkan og sjø.

Jeg vil også få nevne som en av erfaringene at Fridtjof Nansen er usedvanlig lett å manøvre, lettere enn en liten båt som Michael Sars. Og den bruker særlig lite kull for så stor båt å være. Vi tok ombord bare 20 tonn kull mer enn Michael Sars. fikk ombord under Islandsturen ifjor. I det hele blir den forholdsvis meget billig i drift, bare 800 kroner mer pr. måned enn Michael Sars, tror jeg.

— Hvilken fart holdt dere?

— Almindelig 8 — 10 mil. men båten kunde med letthet holde 15. og vil visstnok kunne

Jeg mener, fortsetter Svino, det er all grunn til å utnytte skipet i så henseende mest mulig. I den ledige tid mellom inndragningen av opsynet på Finnmarken og til islandsfisket, bør Fridtjof Nansen disponeres med sikte på oppgaver som fullførelse av oplodningen ved Bjørnøya og oplodning rundt Jan Mayen og utenfor Nord Island, der våre kveitefiskere ligger. Det er ting som det haster med og som opsynsskipet kanskje kan gjøre allerede neste år. Deretter har man de store oppgaver som venter på Øst- og Vest-Grønland. Det er klart at fartøyet ved å utnyttes også på denne måte kan bli av overordentlig stor betydning for fiskeriene.

— Jeg må nevne enda en ting vi prøvet på dette det første tog. Vi gikk ut uten ferskvatn for å prøve destillasjonsverket ombord, som lager ferskvatn av sjø. Det har jo vært stillet som et krav til fartøyet at det skulle ha en aksjons radius på 7,500 n. mil. Og da spørrs det om man kan klare vanskelighetene med ferskvatn. Det viste sig at destillasjonsverket fungerte utmerket. Skipet er således helt uavhengig av vatn fra land.

— Hvordan artet opsynstjenesten på Island sig i år?

— Det hele gikk meget bra. Ingen kontroverser med islandingene, glede blandt nordmennene over det prektige og nyttige skip vi har fått. Og «Fridtjof Nansen» yter jo daglig våre folk derborte store tjenester. Over 40 søkte vårt «sykehus». 2 ganger før uken henter vi post hos vår fiskeflåte og bringer den til Siglufjord, og bringer post ut igjen. «Fridtjof nansen» radiostasjon har vel helst rekorden m. h. t. virksomhet. Bergen kanskje undtatt. Våre 3 radiotelegrafister hadde sandelig en hård tjeneste. Matriellet viste sig å være førsteklasses.

Vi tok mot meldinger om sildeforekomster fra fiskebåter med avsenderapparater og kringkastet dem til flåten. Det var meget betydelige sildemengder som blev fan-

det opsynsskip, som vi skulde ha.

**Heroldens Annoncebureau A/S**

Avteling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **ADRESSEAVISEN, TR.HJEM**  
4. SEP. 1931

EFTERTRYKK FORBUDT.

# Lauge Koch er ikke krakilsk, men en meget elskverdig mann.

## Et møte mellom Koch og Adresseavisens korrespondent i Eskimobukten.

### Koch redegjør for sitt syn på Grønlands-spørsmålet.

Det har vært sagt at okkupasjonen av Eirik Raude Land er den eneste begivenhet som siden 1905 har påkalt hele det norske folks opmerksomhet og mobilisert det for en ide. Historien om hvordan en opinion i denne retnings kyllet som en bølge over landet og utløstes i henstillinger til regjeringen som denne kort etter fulgte, må vel sies å ha dannet forspillet for den største utenrikspolitiske begivenhet på 26 år. Selv de som hevder at Norge aldri har ført selvstendig utenrikspolitikk må innrømme atanden i dette folkekrav er ekte nok.

For okkupasjonens menn gjalt det i høiere grad enn mann skulle tro deres to be or not to be på Øst-Grønland. Med en toleranse som er et bedre ord verdig har våre folk deroppe vært stiltende vidne til at danske fangstfolk år etter år, i klar hensikt, bygget sine hytter mellom og kloss inn på de norske, benyttet sig av deres jaktterrenger, ja, ofte deres hytter, åt sig inn på nordmennene så disse tilslutt måtte si fra. Og de visste ingen bedre måte å gjøre det på enn å tone med rødt, blått og hvit.

Om enn Halvard Devolds okkupasjon kom som en sensasjon, var den dog blitt innvarslet og forberedt av tidligere begivenheter. Man husker Ishavsrådets senere så omdisputerte henstilling til regjeringen og de forurtegnede meldinger om Lauge Kochs politimyndighet. Til denne danske manøvre hadde Norge bare ett

Men ventet vi å finne en oase hvor beduinen spiste dadler og smilte skjelmsk til sin siste yndlingshustru, fikk vi snart tid til å komme på bedre tanker. En mere koncentrert energi enn den som utfoldet sig på strandbredden i Eskimobukta, kan selv ikke kemneren prestere i sin hellige iver. Folk løp om hverandre som maur der bringer sine hvite små ut i solen, hammerlagene tonet som en frekk kontrast til stillheten omkring, hvor alt som var å se innskrenket sig til en hare som myste mot solen.

Og disse folk syntes i motsettning til haren å ha meget korte ører og ha fått svekket sitt syn i gnistrende is. Vi gikk like ned til stasjonen og fotograferte denne fra tre sider uten at så get som en katt la merke til oss. Vi visste sandelig ikke at den danske forakt var så stor!

Ved sjøkanten finner vi endelig to menn som ikke hamrer eller har mistet de to viktigste sanser. Den ene av mennene pådrar sig vår opmerksomhet på grunn av sin korporligc mektighet, og vi ber ham føre oss til Lauge Koch.

— Lauge Koch, det er maj. Skal vi ikke sette oss på en fjellknaus og få en prat sammen?

Når en danske ber en nordmann sette sig på en bergknaus, bør man ikke ha nei i sin munn i disse dager.

Dette var altså Lauge Koch! Ikke en vindtørr videnskapsmann som nærmest ikke kunne

vefangst... Grønland er et fattig land. Og med selfangsten har det tidligere vært så at man eventelt kunde komplettere med moskus og hvalross. Nu er det ikke mange hvalross igjen heromkring. Fangsten er da også mindre intens i våre dager både fra danske og norske fangstselskapers side.

Jeg ser muligheter for at en eskimobefolkning kunde finne tilstrekkelig ti livets opphold her ved havet... det er det hele.

— Det er stasjon nr. 2 De bygger nu?

— Ja. Sstasjonen er, som De ser, oppført av ganske solid materiale. Hvad selve stedet angår, så heter det Eskimobukta fordi det var her Clavering så de 12 siste eskimoer i 1822. Hovedbygningen har en stor stue og kjøkken. Masten De ser til venstre tilhører vår radiostasjon som har kortbølge, langbølge og telefon.

Som om dette skulde ham innet Koch om at tidene forandrer sig, begynner han å tale om sine tidligere ekspedisjoner. Plutselig griper han tråden igjen:

— Det Norge vil gjøre nu er det samme som Danmark gjorde i 1921, betoner han med vekt på hvert ord. Og jeg gjentar min uttalelse under en bankett i Norsk Geografisk Selskap: Forholdet mellom Norge og Danmark i Grønlandsspørsmålet må avklares, ellers står det i fare for å for giftes... Tilsynelatende umotivert fører han til:

Tron de Harald Devold blir

og hvit.

Omenn Halvard Devolds okkupasjon kom som en sensasjon, var den dog blitt innvarslet og forberedt av tidligere begivenheter. Man husker Ishavsrådets senere så omdisputerte henstilling til regjeringen og de foruroligende meldinger om Lauge Kochs politimyndighet. Til denne danske manøvre hadde Norge bare ett svar, og i virkeligheten bare ett til Devolds handling.

Denne manns og Lauge Kochs navn er vel mere enn alle andre innkjedet i de begivenheter som vi nu er midt opp i. Den danske geolog kan allerede notere en børommelse som det er uvisst om hans egentlige metier vilde ha skaffet ham. Og omkring hans ekspedisjon i år har det vært hvilet det utroligste fra politimyndighet til omplantning av eskimoer, rykter som de norske fangstfolk selvsagt ikke minst er interessert i.

Ganske btegnende kan det forså vidt være at Kochs ekspedisjon etter ankomsten til Grønland kastet anker 20 minutters vei fra den kjente norske fangsthytte på Kapp Herschell og straks gikk igang med å bygge en stasjon der. Få dager etter var Kochs skib å se på sydsiden av Claveringsøia, hvor «Godthåb» pånytt landsatte folk og stasjonsmateriell.

## II.

Der verserer en historie, (som er nok så fin i kanten) om at en norsk selfangerskipper, da skipet ble nektet vann på dansk Grønland, sendte dets herrer en nøyaktig fortægnelse over skibets forsyning av geværer og ammunisjon. Skipet fikk vann.

Denne tildragelse må for lengst ha fått alderens patina over sig. Den må alle fall ha funnet sted før Lauge Koch begynte å skyte med kanoner. For da deres korrespondent på sefangeren «Pil» bad om å bli landsatt i Kochs leir mottatte kapteinene sig dette på det bestemteste. Det var intet annet å gjøre enn å arrangere en pen liten rømning i all stillhet for å spare kapteinene for mulige sinnsbevegelser.

Bortsett fra kameler og andre østerlandske vesener er der få skapninger som er utrustet til å gå lange strekninger i sand. Skjer dette ennvidere i 25 grader varme, kan en likefrem føle sannheten i bena. Under slike forhold blir selv en Lauge Kochs leir en oase. En annen ting er hvorvidt man finner ut sannheten der.

Lauge Koch.

— Lauge Koch, det er maj. Skal vi ikke sette oss på en fjellknaus og få en prat sammen?

Når en danske ber en nordmann sette sig på en bergknaus, bør man ikke ha nei i sin munn i disse dager.

Dette var altså Lauge Koch! Ikke en vindtørr videnskapsmann som går rundt med et egocentrisk blikk, men en sværvoksen, godmodig bjørn, i hvis munn det danske sprog lyder eiendommelig. I det brunbrente, brede ansikt så et par blå øyne tillitsfullt mot oss under lyse, buskede bryn. En mann man vil vedde på at kunne bli fortrolig med på fem minutter. Den brune turistskjorte synes nesten å bli sprengt av de brede skuldrer og det kraftige bryst, og hele skikkelsen minnet mer om en Ørnulf fra Fjordene enn en hedens sønn.

— Kan De si mig, mine herrer, åpner Lauge Koch samtalen, hvorav det kommer at de nordmenn som ligger i telt her i nærheten ennå ikke har besøkt mig? Man skulde s'gu tro de vilde utspionere oss...

Nuvel. De vil selvfølgelig vite min mening om Øst-Grønlands-spørsmålet. Som geolog har jeg hverken lyst eller egentlig mandat til å uttale mig om denne sak. Denne ekspedisjon er jo av rent videnskapelig art. Skulde jeg si noe måtte det være at den norske utenriksministers uttalte ønske om e godt fremtidig forhold mellom nordmenn og dansker på Øst-Grønland fullt ut delt av oss. Men jeg kan ikke se noen bakgrunn for den norsk-danske konflikt(!)

Jeg finner også Øst-Grønland å være meget interessant, sett fra et geologisk standpunkt, men heller ikke mere. Jeg er nemlig av den sikre overbevisning at fangstvirksomhet her oppå ikke vil kunne fortsettes i den nuværende utstrekning, og at overhodet den tid ikke er fjern da fangst fra hvite menns side vil være en saga blott.

— Tror De virkelig at dette vil skje for alle grener av fangstvirksomheten?

— Ubetinget. La oss ta f. eks. laks, som jeg forstår deres ekspedisjon er ute etter. Jeg har forsøkt dette fiske på Vest-Grønland, hvor jeg fikk spredte fangster. På hvert eneste sted hvor jeg etter et års tid kom tilbake fantes der praktisk talt ikke laks. Dette viser at forekomstene både er spredte og små. Og tenk på den tidligere innbringende re-

det samme som Danmark gjorde i 1921, betoner han med vekt på hvert ord. Og jeg gjentar min uttalelse under en bankett i Norsk Geografisk Selskap: Forholdet mellom Norge og Danmark i Grønlandsspørsmålet må avklares, ellers står det i fare for å for giftes... Tilsynelatende umotiveret fører han til:

— Tror de Harald Devold blir boende her oppå hele sitt liv? Jeg vedder på at han om noen år forlater dette ugjestmilde land for å gifte sig... Og jeg tror ikke jeg kunde ha beveget min kone til å bo på Grønland.

Det forekommer mig at hele saken er reist på et for ringe grunnlag. Det er godt å minnes den norske utenriksministers ord: Danskene har optrådt helt ut loyalt på Grønland... Si mig engang: Når det politiske er opp og avgjort, hvordan tenker man så å ordne det økonomiske? Det blir sandelig ingen lett affære. Men hvordan det enn vil gå: vi vet at fra det øieblikk landet blir dansk vil der fra vår side ikke komme til å bli lagt noen hindringer i veien for nordmennenes fangst.

— Men de anser det ikke ute-lukket at der kan opstå friksjoner på de steder hvor norske og danske hytter ligger om hverandre — som på sydsiden av Claveringsøya?

— Ja, det vil jeg anse som høiest sannsynlig. Men også denne eventualitet bortfaller når den politiske situasjon blir avklaret. Det kan ikke nektes at det råder endel bitterhet mellom norske og danske fangstfolk etter okkupasjonen. Fra begge sider uttydes besøk gjerne som spioneri, så ledes som allerede tidligere var tilfelle omkring min ekspedisjon i 1929. Dengang berodde det på ukjenskap til forholdene.

— Deres geologiske undersøkelser?

— Ekspedisjonen har med i alt 12 geologer som fortsetter arbeidet fra ifjor og min første tur i 1926. Ekspedisjonen er utsendt av Styrelsen af Koloniene i Grønland, tidligere Kongelig Grønlands Handel.

— Hvor mange overvintrerere blir tilbake?

— 16, åtte på hver stasjon. De 60 grønlandshunder vi har med fordeles på samme måte.

Samtalen kommer inn på det norske videnskapelige arbeide på Øst-Grønland og Koch uttaler bl. a.:

— Jeg har ikke hatt den fornøielse å snakke med docent Hoel. Hans uttalelse til den norske pres

se om at jeg er en krakilsk person, er derfor nok så merkelige. Jeg kan ikke forstå hvorfor docenten ikke fortsetter sitt videnskapelige arbeide på Svalbard? Det underer meg at han er begynt på noe nytt, sålenge der er fullt opp å gjøre på Svalbard.

Det er trist å ligge her opp med vitenskapelige ekspedisjoner uten å vite noe om hverandre. Der er kommet en slags vebnet forsiktighet i luften... Da jeg i 1920 sørget for starten av en videnskapelig ekspedisjon til Grønland, gratulerte major Isachsen meg på det hjertligste. Dengang eksisterte Grønlandsspørsmålet ikke. Og nu, ja jeg synes det er alt for smått å ligge og slåss...

Oppriktighet eller en tilfeldig stemning?

Geolog Lauge Koch reiser sig for å gå ned til sine menn. Hvordan nordmenn enn ser ham gjennom øieblikkets briller: om hans elskverdighet kan der ikke disputeres.

Og i den retning er vi ikke alle like retferdige.

Carsten Amundsen.

# Heroldens Annoncebureau A/S

A�deling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: MØRGENBLADET

9. SEP. 1931

## Det lukkede Grønland.

Hvad Sukkertoppens bestyrer  
sa om systemet.

„Det vil være umulig å fort-  
sette med dette i lengden“

Spesialtelegram til «Morgenbladet».

Ålesund, 8. september. — Dampskibet «Sjøfuglen» av Ålesund kom i ettermiddag hjem fra kveitefiske ved Vest-Grønland. Under en samtale med en av «Ålesunds Avis» medarbeidere forteller bestmann Ole Gutvik at det har været en livlig sesong i år. Foruten to norske og en engelsk ekspedisjon har der været omkring 150 færøinger og dertil franske og spanske båter på feltet. Fisket har også været usedvanlig godt, og ombord i «Sjøfuglen» er man meget fornøiet med utbyttet. Også hvalbåtene har gjort gode fangster, og de hadde hatt inntrykk av at der var mere hval i år enn i fjor.

— Men det er vanskelig å drive rasjonelt fiske der vest, sier Gutvik, særlig for mindre ekspedisjoner som er avhengige av vannforsyning fra land. Hvor i verden man ellers ferdes kan man gå inn og fylle vann, men på Grønland, hvor avstandene er så svære, der er det bare tillatt å gå inn til tre havner, som ligger spredt langs en strekning på seks— syv hundre kvartmil. Så lukket er Grønland, at da et fransk rederi i år søkte om tillatelse til å sende en kulført til en av havnene for å bunkre, så blev det blankt nektet, og franskmennen må derfor nu gå til New Foundland for å bunkre — ikke langt fra fem hundre kvartmil! Det sier sig selv at danskene blir kritisert for sin steilhet, og der hersker bare én mening om deres optreden. Det er et styresett som ligger århunder tilbake i tiden. Men så har også selve bestyreren i Sukkertoppen i sommer sagt til folkene om bord i «Lesseps», at det vil være umulig for danskene å holde Grønland lukket i lengden på dette vis, og andre dansker, som har hatt anledning til å se systemet på nært holdt, har uttalt sig i den samme retning.

7. SEP. 1931

# Statsminister Ekman uttaler sig til Dagbladet om aktuelle svenske problemer.

*Verdenskrisen begynner å gjøre sig  
stadig mer gjeldende.*

**Og man går en vanskelig vinter imøte.**

*Sverige møter med en sterk delegasjon til nedrustningskonferansen som forberedes for full kraft.*

Mens statsminister Stauning forlot Oslo tidlig idag morges, benytter statsminister Ekman dagen til å se sig en smule om i Oslo. Han spaserete i formiddag i solen på Karl Johan, og hadde en konferanse med statsminister Klostад kl. 2, hvor de to regjeringsjefer drøftet forskjellige spørsmål av felles interesse for Sverige og Norge. Med hurtigtoget i aften reiser statsminister Ekman tilbake til Stockholm.

I en samtale med Dagbladet i formiddag om aktuelle svenske spørsmål, nevnte statsministren i første rekke den alminde-

lige krise som også begynner å merkes i Sverige i stadig stigende grad med stagnasjon og økende arbeidsledighet.

— Hvad industrien angår, så har den, stort sett, hittil klart sig relativt godt, når man da

ser bort fra tre-industrien som lenge har hatt store vanskeligheter, uttalte statsministren. Men krisen ute i verden begynner nu også å melde sig for andre bedrifter. Statsinntektene viser stadig større nedgang, og vi er forberedt på en meget hård vinter. Situasjonen er for såvidt hos oss akkurat som i de

øvrige nordiske land. Hertil kommer også den truende arbeidskonflikten ved årsskiftet da tariffkontraktene løper ut.

Hvorledes forhandlingene om nye overenskomster vil forløpe er det selvsagt helt umulig å si noe om på det nuværende tiuspunkt. Men vi håper jo at vi

skal slippe lettere igjennem enn Norge.

— Vil Ådals-stridighetene legge noen vanskeligheter i veien for nye overenskomster

— Nei, det tror jeg ikke. Ådalsaffären har nok virket oppivende blandt arbeiderne på mange måter, men at den skal få noen direkte betydning ved

tariff-forhandlingene er lite sannsynlig. Dertil er begge parter, arbeiderne og arbeidsgivernes representanter, alt for besindige og kloke. Selve konflikten i Ådalen blev, som bekjent, bilagt forholdsvis hurtig. Men

stridighetene vedvarer til en viss grad ennu. Det pågår nu forskjellige rettsaker som etterlønninger fra kampen der oppe

og de vil formodentlig bli ført til høieste instans så det varer nok lenge før de endelige avgjørelser vil foreligge.

— Hvorledes ligger spørsmå-

let an med hensyn til avrustnings-spørsmålet i Sverige?

— Vi har en kommisjon som arbeider med saken og dessuten pågår store forberedelser til nedrustningskonferansen i Genève hvor Sverige kommer til å møte med en forholdsvis meget sterk representasjon. Vi vil sette alt inn på å få et resultat av denne konferansen. Skandinavia skulde jo også ha betingelser for å kunne hevde sig meget godt der, og vår stilling kommer sikkert til å få stor betydning. Hvis spørsmålet kommer til å dreie seg om generell avrustning vil vi sterkt støtte en slik plan. Anderledes stiller saken sig når det gjelder isolert avrustning. Den alminde-

lige stemning er at Sverige da nødvendigvis må optre med forsiktighet.

— Har regjeringens forordninger med hensyn til kornspørsmålet vist sig tilfredsstillinge?

— Ja, stort sett må det sies å være tilfelle. I forbindelse med en slik sak er det selvsagt mange ting som spiller inn, men systemet har virket bra såvel for produsent som konsument. Tidligere var forholdet at det ble importert store kvanta korn til tross for at vi selv hadde betydelige lager. Regjeringens bestrebelses gikk ut på å finne en ordning som i størst mulig utstrekning gjorde oss selv hjulpe uten at vi derfor ville legge hindringer i veien for eksporten. Det ble derfor blandt annet fastsatt en statsregulert minimumspris på korn uten at den virket fordrende for forbrukerne. Og det må sies at systemet har vunnet tilslutning og at det har vist sig å være utmerket.

— Hvad mener statsministren om begivenhetene på Stockholm-børsen nylig?

— Fluktuasjonene skyldes sikkert bare spekulasjoner. Det er jo ganske naturlig at internasjonale papirer som Kreugerkonsernets blir utsatt for spekulasjon. Kreuger er sterkt engasjert i en rekke forskjellige staters finanser ved betydelige lån som han har ydet, men så sant disse stater klarer sig er det heller ingen fare for konsernet.

— Oå Grønlandsspørsmålet?

— Nei, det vil jeg sannelig ikke si noe om. Det får de greie alene med Danmark. Nu går jo saken til Haag og så blir det jo en løsning av saken. Vi er gode venner med begge parter og det vil vi også forsette med å være!

**Heroldens Annoncebureau A/S**

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **DAGBLADET**

7. SEP. 1931

# **Lauge Koch har funnet kull på Øst-Grønland.**

## **MEN INGEN OLJE**

**Han er sikker på at freden på  
kysten blir bevart.**

**Privattelegram til Dagbladet.**

Ekstrabladets korrespondent ombord på «Godthaab» har hatt et intervju med den hjemvendende ekspedisjons leder, dr. Lauge Koch som bl. a. uttaler at han er absolutt tilfreds med ekspedisjonens resultater.

— Det interessanteste, sier dr. Koch, er undersøkelsene av kulllagene på Hochstetter Forland. De blev funnet i 1907 av Danmarksekspedisjonens geolog Janner, og jeg foretok den foreløbige undersøkelse av dem i 1927. Vi har derfor kalt kullbruddet, hvor der finnes 50 000 tonn lett tilgjengelig kull for Jarneminne.

— Har De annektert området, spør intervjueren.

— Annektert er ikke det rette ord. Under hensyntagen til de internasjonale regler vil funnet alltid være dansk statseie. De grønnlandske kull vil kunne forsyne stasjonene og dessuten tjene til komplettering av skibsbeholdningene. Kullene er like så gode som engelske. De har en større askemengde, men er lettere å antende. Vi har brukt dem ombord på «Godthaab» og de har vist sig gode også her.

Om petroleumen opplyser dr. Koch at utsiktene er minimale. De norske fund er bare et ubekreftet rykte.

Om de nye danske fangsthytter sier dr. Koch at de ligger gunstig, videnskapelig sett. Det er utelukkende videnskapelige

grunner som har vært bestemmede for deres placering. Jeg har sørget for minst mulig å gennere fangstfolkene. Den norske protest synes å være blitt til i Oslo. Jeg hørte ingen utilfredshet før min avreise fra Grønland.

Om politimyndigheten uttaler Lauge Koch at han ved sin avreise overdrog den til løitnant Johansen som er sjef for hovedstasjonen på Eskimones og til offisiant Stenør på den annen hovedstasjon på Ellaøya. For øvrig blir der sikkert ikke bruk for den. Der var ro der oppe i sommer og det blir det sikkert fremtidig.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: AFTENPOSTEN

10. SEP. 1931

I Erik Raudes kjølvann V

# Endelig Grønland —.

## Fangstmennene på Kapp Herschel.

Av "Aftenposten"s utsendte medarbeider Halvdan Hydle.



Det siste nappetak med isen.

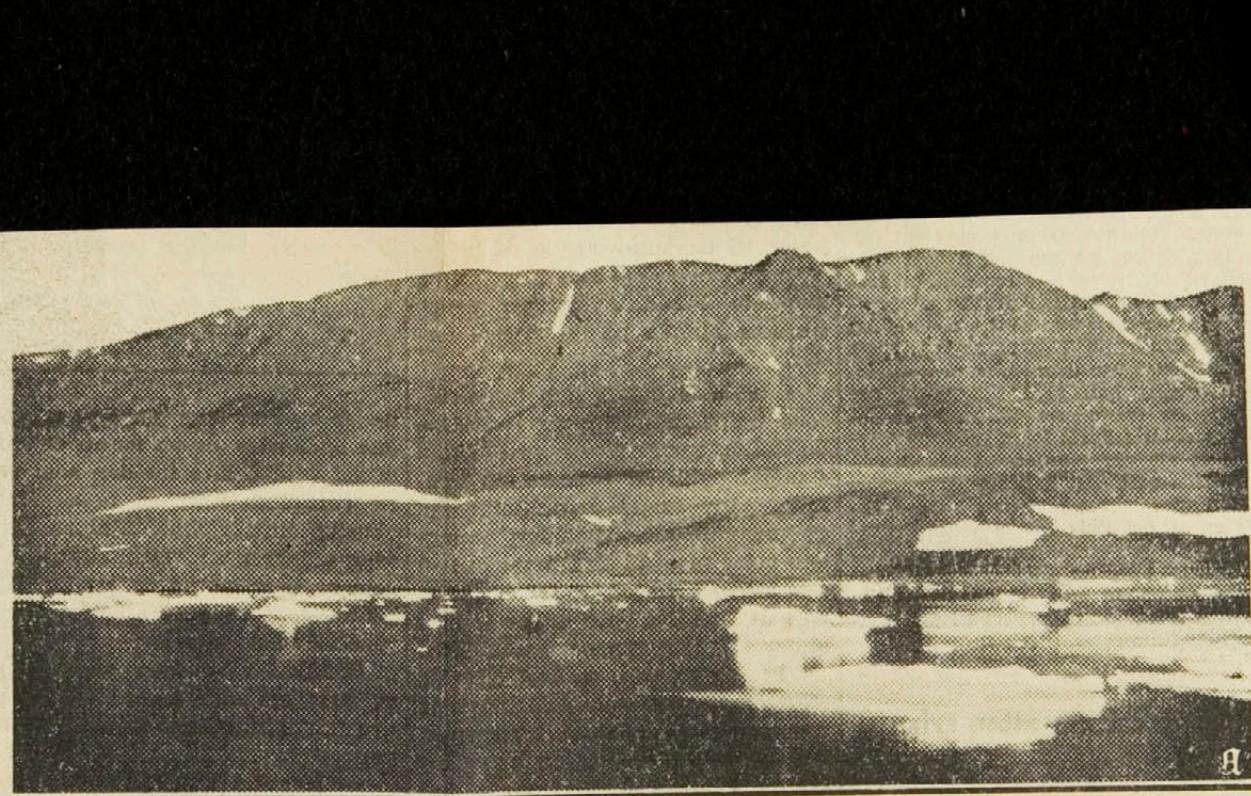
Kapp Herschel, august. Vi står på stranden, vi har jord, virkelig ordentlig jord under føtterne, det grønne der er gress, virkelig grønt gress, der står en blomst — vi hiver oss over den. For det er rent pussig etter all isen og innestengtheten og det evige blått og hvitt, å la øinene få hvile i andre farver. Det er som om vi har fått en ny vår i gave, med alle dens glede over solværet og dens første pliplende grønt, bare at overgangen fra vinteren derute i pakkisen er så uendelig meget brattere.

Fangststasjonen på Kapp Herschel er et palass etter Grønlands-forhold. Et bordhus, sydd inn i tjærepapp overalt, med 2 rum hvor jeg til nød kan stå opreist, og en sval for proviant og fangst. I denne hytten har de to fangstmenn, Andresen og Røbekk, fristet tilværelsen nu på tredje året.

Enkelte menn tåler ensomheten. Men ellers skjuler Grønland nok av tragedier, om unge forhåbningsfulle karer som søkte hitop, som kanskje også klarte kilden og slitet, men ikke det psykiske press som

ødet og mørket bragte. Men disse er ganske uanfektet, de møter oss som om vi hadde været innom igår, de er velbarbert begge to, men deres håndtrykk svir, og deres stemmer er usedvanlig sterke og fyller rummet — som tilfellet gjørne er hos folk som i dagevis ikke opløfter sin munn —.

Og hundene danser omkring dem, bjeffende og logrende kommer de i galopp mot oss, de river oss halvveis overende i sin elleville juvel, det er et bunnstøtt velkommen



Kapp Herschel, Grønlands forpost mot øst.

i de brune øinene de setter i oss —; om benene på oss og er øieblikkelig smått i ankerkjettningen ute på den goddag, jeg er en almindelig snild eskimohund, hvem er du! Og hvalpene, de elskelige småtasser, kryr

om benene på oss og er øieblikkelig smått i ankerkjettningen ute på den blanke fjorden, mens småbåtene ror vendring etter vendring med varer som skal i land til de to ermitter.

Det er et halvt hundre sekker kull, nogen kasser med melkebokser, kaffe, mel og salt. Karene ror og står i, det er nokså lange turer, for vannet er langgrunt herute ved Herschel. Det tar timer, og praten går imens, om vinter og fangst, om skinnpriser og utsikter, om forhold hjemme, om danskene først og sist. Der faller hårde ord og det er dobbelt trist fordi man så udmerket godt forstår bakgrunnen for all denne uforsonlighet overfor et folk som man også holder av. Det er fangstplassene det særlig gjelder. Tross avtaler og kontrakter ser det ut til at det aldri kan bli enighet om hvor grensene skal gå. I vinter hadde danskene nord på Kunøen beslaglagt nogenreveåter for nordmennene på Herschel, ubetydelig nok, men ny næring for ny bitterhet og nye tretter. Det er så langt fra Kapp Herschel til Haag — —.

Det kan være mange slags folk blandt disse fangstmenn som frister vinteren i Grønlandsødet og som sliter med å kare til sig levebrødet i svarte, nedsnedde hull og på mile-lange marsjer med hund og sleder i sneføk og sprakende kulde. Det er akademikere som rapser med sig kunnskap under det daglige strev, det er hurragutter, for hvem alt blir et fett, det er folk som har søkt ensomheten, det er unge optimister som tror med ett slag å kunne krafse til sig gullet på de rykende vintervidder hernord. Og som blir sør-

gelig skuffet for det meste. Her fanger i disse dager en ung dansk læge, nettop ferdig fra Kjøbenhavn, han hadde til planer å kvitte studiegjelden med et coup du main i Grønlandssneen. Hittil har han kanskje tjent til opholdet og han har været her et år — .

— Og det er en nokså ensformig tilværelse de frister, disse vintermenn. De følger den samme arbeidsskikk omtront overalt, de drar ut på første fangsttur i oktober engang, før er det ikke gagn i pelsen hverken på rev eller bjørn. De ruster sig for en fjorten dagers tur og drar til hver sin bistasjon med hvert sitt hundespann. Bistasjonene er de bittestmå hytter som det ligger nokså mange av langs østkysten — et dukkehus, hvor der akkurat er plass til en mann og fire hunder og en kokeovn med brendsel og noget hermetikk for alle tilfelles skyld. Og så en boks med brune bønner — mot skjørbusk.

Hver man har med sig en hundre feller eller så, og et par hundre ry-

per, pepret med stryknin. De stiller fellene etterhvert under fremmarsjen og legger åtene ut. Det er aldri tale om regelmessige dagsmarsjer, for døgnets timer er alle like mørke; mannen går til han blir sliten, så bretter han renskinnsposen ut på sneen og sover med geværet i armen og hundene omkring — .

På bistasjonen baker de brød for hjemturen og ruster sig påny. Så er det fjorten nye døgn for hjemturen og så plukker de da op hvad der måtte være av dyr i fellene, eller dyr som har prøvet sig på den forgiftede fugl. Fellene er meget enkle — en trelem med nogen svære stener på, som er stillet skratt over nogen smale pinner, slik at den faller ned ved den minste berøring. Under lemmen ligger et stykke selkjøtt, en fugl eller hvad det nu kan være, reven behøver ihvertfall ikke snuse lenge i det, før den ligger flat under lemmen. Det er overveiende unge dyr som går i slike feller, de eldre aner vel uråd, ihvertfall vet de å passe sig for dem.

Vel så mange dyr er det som går på åtene, bjørn og rev om hverandre. Når reven først har fått i sig litt av fuglen, kommer den ikke

mange skritt før giften freser i vintre. Og han har været dyktig og heldig, det henger geledder av finfine revebelger på snori den lille jordgammen nordenfor hytten, og mange sammenbunede tuller med bjørneskinn — . Og beretningene om disse skinn, før de ender på et salonggolv eller omkring en dunet pikenakke, det er roman på roman!



Farvel til mr. Bartlett — .

de man har prøvet, har fått mere enn nok med sig selv, når Grønlandswinteren har satt inn for alvor — .

Praten går i det trange rum. Det er Andresen som forteller, den svære, lysluggede, toometers nordlending med de hvasse blå øyne, har fristet mangt og meget i disse tre

Om farefulle turer med snestorm som plutselig kom hujende, om hunder som plutselig blev liggende, om ski som ikke lenger vil gli. Og det er ennu større farer når vårbekkene huler sneen under land og sleden kommer i susende galopp og dekket plutselig brister under hundespannet. Og bjørn — bjørn! sier Andresen, jeg tok 14 i vinter, det

ytig  
r av  
lille  
, og  
med  
gene  
på et  
unet  
nan!

var ikke alltid nødvendig å gå etter ham, han søker rett som det er lik ned til hytten. Hver vår, når vi kommer til bistasjonene, er glasset knust og døren slått inn, — det er bjørnen. Og det hendte mig nu i januar, jeg lå alene nordpå, jeg våknet ved at hundene ble urolige. Så hørte jeg det brummet utenfor sjæt, da visste jeg det var to. Og i samme øieblikk klapper en labb i vindusruten så sneføiken stod rett inn — altså var det tre! Jeg fikk sparket bikkjene innunder køien og fikk nogenlunde styr på dem, fikk geværet frem, og så åpnet jeg døren til sjæt. Da satt bamsen i ytterdøren med ryggen til, jeg kunde ikke skyte, for så strøk de andre, og så måtte jeg vente. Om litt brummet det like ved veggen, jeg krøp forsiktig ut og tok den første, han satt på enden i sneen. Ved smeldet kom den annen settende om huskjørnet og bykste til, jeg skjøt ham i luften så han datt og blev liggende nesegrus foran mig. Den tredje la på sprang, men så smaldt nu igjen — det blev tre pene skinn.

Lossingen vil ennu ta timer, det er tid til å se sig om land. Jeg får geværet over skulderen og legger iver langs den stenete strand under det bratte fjellheng. Det høres martialsk, men er likefullt nødvendig, ingen fornuftig mann går ubevænet på Grønland. For moskusoksen rusler i fjellet, den er av natur og gemytt omrent som sinte

stuter i fjellet hjemme, bare at den er kjappere i vendingen og ennu mere lysten til å gå på, og absolutt ikke lar sig bestikke med salt. Dessuten har ikke stranden stener høie nok til at de egner sig som ophold under en lengere oksebeleiring.

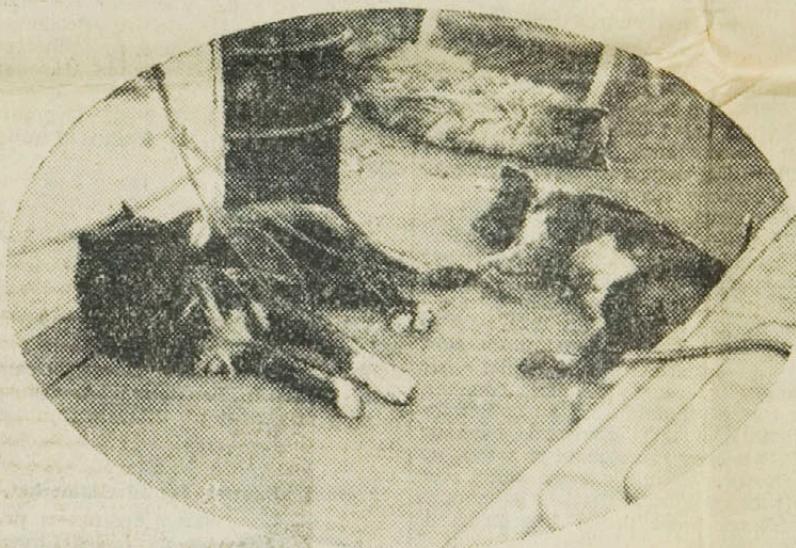
bikkjer under armene og mellom benene og på skulderene, hvor en liten svart tass har kryvet op og nu sliter med å få luuen av mig. —

For nogen fortynnende dyr. Blide og klossete som tykkpelsete bjørnunger, komisk forskrekket når de triller ned mellem stenene, alltid

hundepiskens rapp — la dem få leke nu —.

— Sett dig til å blade gjennem polarlitteraturen — legg merke til hvordan du alt i ett støter på den forunderlige skabning som heter eskimohunden. Den eier i en sum hundens beste egenskaper og en god porsjon med våkne instinkter fra sine ville forfedre —. Les om dem i Roald Amundsen, Peary og Knud Rasmussen — om hvordan disse herlige dyr har kjempet vedmannens side på månedlange marsjer i jordens ødeste egne — Polenes erobring, utfyllingen av de hvite flekkene på verdenskartet, det er ikke bare menneskets verk —.

De er skapt av sine omgivelser, tamme og ville på en gang. Der er blidheten selv overfor alle mennesker, de dømmer ikke folk efter klærne, som den vanlige bandhund gjør. Det er bare når sulten sliter i tarmene på den, at eskimohunden kan bli farlig. Da våkner ulven i dyret. Ja, det har hendt at de har røket på mannen som kjører. Og møter de bjørn kan ingen makt i verden stanse dem. De ryker lett på, lynende kjappe som de er, sørger de alltid for å holde sig bak bamsen, de henger etter tannagren i skinkene på ham, rister han dem av så fyker de metervis bortover sneen, men er i næste øieblikk på ham som klegg. Tre sultne eskimohunder gjør makelig kål på en kjempestor bjørn, ja det hendte Lauge Koch forleden år,



Eskimohunder på «Polarhjørn»s dekk. De overlevende fra Mehren og Høygaards ekspedisjon.

Hvalpene har opdaget min hen-sikt og straks har jeg hele flokken i hælene. De blide småfyrer formelig velter mig om støvlene, logrende og bjeffende, jeg må uavdelig gå med nesen mot bakken for ikke å trå på dem. Og setter jeg mig på en sten for en enslig cigarett, så buser de på mig, jeg har

beredt til å bite i alt mulig med sine kridthvite knappenålstender. Men de veldige labbene røber hvad det skal bli — sværc trekhunder, som skal slite sitt hundeliu tilende i klodens mest gudsforlatte strøk. Om et halvt år skal disse silkebløte bringene gnages av trekselen, og de små snutene skal svi under

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

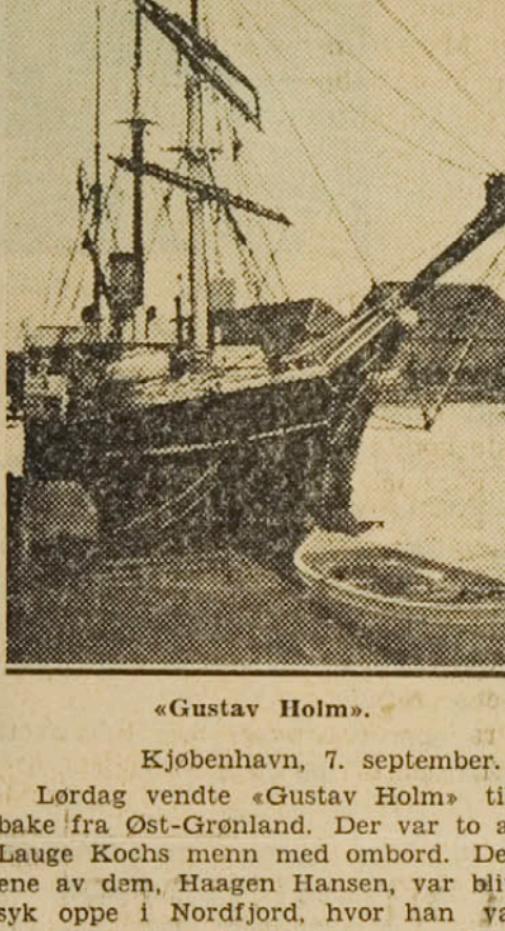
Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

7. SEP. 1931

## Når man opererer på Øst-Grønland.

Da den norske ekspedisjonslæge hjalp den danske fangstmann.

Spesialtelegram til «Aftenposten».



«Gustav Holm».

Kjøbenhavn, 7. september.

Lørdag vendte «Gustav Holm» tilbake fra Øst-Grønland. Der var to av Lauge Kochs menn med ombord. Den ene av dem, Haagen Hansen, var blitt syk oppe i Nordfjord, hvor han var stasjonert. Han hadde fått en splint i hånden, og der utviklet sig en ganske alvorlig betendelse med fare for blodforgiftning. Han henvendte sig så til de norske fangstfolk på stedet, og de henviste ham først til lægen ombord på den norske motorkutter «Nordkap», og denne tok ham også straks under behandling, og næste dag blev han operert. Et par dager etter seilte «Nordkap», men lægen som var urolig for hvordan sygdommen skulle utvikle seg, fikk kapteinen til å gå til Myggbukta til den norske fangststasjon, hvorfra der blev gjort forgjeves forsøk på radio-telegrafisk å tilkalle «Gustav Holm», som hadde Lauge Koch-ekspedisjonen med ombord. Arsaken til at man ikke kunde få fatt på «Gustav Holm» er den at dette skib lytter på en annen bølgelengde. Følgen blev at lægen på «Nordkap» bad dosent Hoel på «Polarbjørn», som nettop da befant sig i Myggbukta, til å gå til Nordfjord for å tilse den syke. «Nordkap» gikk derefter videre nordover og opnådde omkring Claveringsøen radio-forbindelse med «Godthaab», som øieblikkelig av Lauge Koch fikk ordre om å gå til Nordfjord. I mellemtiden var «Polarbjørn» kommet dit, og mannskap blev sendt i land for å hente den syke danske ekspedisjonsmann ombord til den derværende norske læge, som så opererte ham. Det var meget alvorlig, da det nær var gått blodforgiftning i armen. Operasjonen ble utført uten bedøvelse og varte en halv times tid.

— En dag da vi stod og fisket, forteller Hansen, kom der til vår store overraskelse to unge menn i vann til livet vadende gjennem elven op imot oss. Det viste sig å være de to nordmenn Mehren og Høygaard. Jeg var den første som bød dem velkommen, og de blev så invitert til det danske ekspedisjonshus, hvor allesammen fikk kaffe og hadde et meget hyggelig samvær.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

7. SEP. 1931

## Staunings beklagelse.

Statsminister Stauning benyttet i sin tale på Hamar igår anledningen til å beklage sig over et skjellsord han hadde funnet i en norsk avis — den hadde brukt betegnelsen «nordiske jødekremmernasjon» om Danmark.

Vi er enige i å beklage bruken av slike skjellsord, men vi er ikke enig i at Danmarks statsminister har nogen særlig grunn til beklagelse i den anledning. Skulde man gjennemgå alle giftigheter som dansk presse gjennem årene har gitt tilbeste om Norge og nordmennene, vilde man snart ha opdaget at det var statsminister Kolstad som kunde haft den største grunn til beklagelse. Men for det første samler vi ikke på slike giftige bemerkninger her i Norge og for det annet vilde ingen norsk statsminister i en alvorlig tale ha benyttet dem som karakteristikk av Danmarks forhold til oss. Han vilde neppe ha funnet en anonym avis verdig til å bli citert ved domkirkeruinene.

En dansk avis gir i sin kommentar til talen uttrykk for håbet om at den norske presse vil anlegge en annen og bedre tone mens processen pågår.

La oss håbe det. Men tillat oss samtidig å returnere henstillingen. Den er minst likeså påkrevet overfor danske aviser. Vi kan dessverre ikke understøtte våre ord med citater — vi har som nevnt ikke samlet på det bekjente danske «grin» — men det er med god sammittighet vi fastslår, at hvis den som har været minst giftig i sin tone overfor naboen skal bli tilkjent Grønland i Haag, da har Danmark allerede mistet det.

Forøvrig gir vi hr. statsminister Stauning vår ærbødigste kompliment for resten av hans foredrag.

Den uttalelse som statsminister Stauning refererte, skal ha stått i en innsendt artikkel i «Sogns Tidende».

**Heroldens Annoncebureau A/S**

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

8. SEP. 1931

I Erik Raudes kjølvann IV.

# Fanget i Grønlandståken —.

Av "Aftenposten"s utsendte medarbeider Halvdan Hydle.



Håkjerringen.

Pakkisen, juli.

En skute blir noget annet og mer enn et tilfeldig opholdssted, når man i ukevis sliter dens dekksplanke og absolutt ikke har noget annet sted å gjøre av sig. — Blir man trett av et værelse kan man gå ut av det, blir man lei av en gate kan man regelmessig gå en annen, men blir man kjed av en skute, da er man solgt. Da synes den etterhånden å bli et levende vesen, en husvert med husverters gode og dårlige sider, i det hele en sterkt personlig fremtoning hvis elskverdige grunnakkord plutselig begynner å skurre med mangeslags nykker og luner og annen uberegnelighet —.

Man lærer etter hvert, om det så bare er av gnissingen i skroget eller motorduren, hvordan sakene står idag. Om gubben er i humør, opplagt på nye basketak med isen og opsatt på å føre oss inn, eller om den bare stanger mot flakene i ren ugiddelighet, og ønsker på å opgi hele stasen og berede oss en sammenhengende surhet av uker inntil vi slipper løs ut på høsten engang nede på nogen og seksti grader —.

Foreløpig er isen en gåde, en sfinks som ikke svarer på dette vårt eneste spørsmål. Vi ligger fremdeles fast. I tre uker har vi slitt vår husverts flisete dekksplanke, og begge parter er ute av humør. For

vi er begge sviktet av vår beste forbundsfelte under staket med isen derinne: solen henger nu gusten og lodden bak folderike skygevanter og der velter stadig mørkere masser opover synsranden i vest, som om gigantiske armeer var på marsj mot oss under en sammenhengende dekning av røk —. Vi hadde i det lengste håbet å undgå den, men de mange tapte døgn i isen blev skjebnesvangre allikevel. Vi ligger hjelpefølelse for strømmen som i jevne drag skyver både isen og oss inn i tåkeheimen.

en beryktede Grønlandståken har kanske fått et litt for dårlig

ord. Den er hverken bedre eller verre enn Londons peasup eller de forræderske ullhauger som lukker seg om New Foundlands underfundige banker. Den skremmer mest fordi den slår sine klammer vinger sammen over en eneste håbløshet av is. For is som gnistrer i solspill og is som silrer og sukker under tåkens trøstesløse grått i grått, det er selve kontrastenes potens. Tåken pakker oss ned i den motbydelig kolde fuktighet som slår gjennem allslags klær, den ruller i dovene hauger utover flakene, den kutter riggen av, så tønnen anes som en enslig duvende ballong over hodene på oss, den klemmer vår lille

verden sammen så vi sitter som filtrert inn i et grått, klissvått garnnøste —.

Vi kan ikke være så langt fra iskanten nu. De siste døgn har vi stadig søkt østover igjen, for så å prøve å presse oss gjennem beltet en breddegrad lengre nord. Men isen låste oss ned i sin jernseng og tåken bredte sine dyner over oss, lenge før vi rakk så langt. Og dog kan vi høre havet, hvordan det går stønnende under istyngden derute, hvordan flakene brekkes op og braker mot hinanner, hvordan løse koss hives av dønningen og tordner mot barrierens bremmer — det ly-

der som jernbanetog som dundrer over en svaiende stålbro —.

Hver morgen når vi kryper ut av de klamme køiklærne, er teppene som rimet, mikroskopiske vanndraper henger overalt i veger og tak, vi er gretne og grå og gustne i fjeset alle sammen, livet er ufysislig og tilværelsen motbydelig —. Og tåken ligger som før, den ikke så meget som rikker sig for morgennens matte vindblaff, har den først senket sig over pakkisen blir den liggende i dager, i uker —.

Uvirksomheten og den evindelige følelsen av å være våt både utenpå og innenfor huden, sliter det siste



Selfangst i pakkisen.

humøret av oss. Vi er luta lei hverandre, vi er pirrelige og vi gider ingen ting. Grammofonen som var til så megen glede i de lyse soltimen på dekk inne i isen, — det er ingen som gider trekke den op, og ingen som vil høre på. Skutens eneste kortstokk, som var så ettertraktet, ligger henslengt og glemt i en meseskuff — ingen tåler hverandre så lenge av gangen som til en bridge med to utganger. Våre cigaretter er sloppet op, de siste bøker er utelest, vi driver hjelpeøst om i en slags arktisk spleen som uten tvil vilde få detenkligste utslag hos mere sammensatte menesker —.

Men, — det er et eneste lysen men i denne trøstesløshet, en eneste lys skikkelse i vår pjuskede flokk, en mann i hvit jakke, stueren —.

En stuert er under enhver omstendighet den viktigste person på en skute. På en arktisk ekspedisjon stiger hans skikkelse, hans innflydelse og makt til overnaturlige dimensjoner. For likesåvisst som et komplett av mange kvartermestere kan stanse et helt felttog, så er han den eneste som kan holde oss klar av den rent sjelelige opløsning vi nu driver mot. Fordi han skaper og hersker over det eneste som overhodet interesserer oss, det eneste som virkelig er i disse fortredelige dager, den velsignede maten —.

Hver morgen når vi kryper ut av de klamme kjøklærne, er teppene som rimet, mikroskopiske vanndråper henger overalt i vegger og tak, vi er gretne og grå og gustne i fjeset alle sammen, livet er ufyselig og tilværelsen motbydelig —. Og tåken ligger som før, den ikke så meget som rikker sig for morgennens matte vindblaff, har den først senket sig over pakkisen blir den liggende i dager, i uker —.

Uvirkosmheten og den evindelige følelsen av å være våt både utenpå og innenfor huden, sliter det siste

tant. Ved bordet har vi sløfet alt overflødig ceremoniell, vi sitter og skuler i hinannens traug og merker oss i bitterhet at sidemannen har kapret det stykke vi i tankene alle rede hadde spiddet på gaffelen —. Vi er blitt oprinnelige —.

Vi er i den situasjon å ha en lyndende flink stuert. Fra sitt mørke hull av en bysse fremtryller han det utroligste i retning av kulinariske foreteelser. Han slo alle rekorder en søndag da han til kaffen presenterte en napoleonskake som selv Oslo-bakerne med de store tyske navn måtte ha tatt haten av for. Gudene må vite hvad han hadde laget den av heroppe, hvor det er tusener av kartmil til nærmeste hønsegård —.

Netterner er ikke lange som dagene er grå, og vår sovn er urolig som alle innestengte fangere. Da sliter Tantalus i sine lenker, da ser vi solen, da går vi i sommerdress under lindene på Karl Johan, da danser vi på peilen med skjonne unge piker, da er det musikk, champagne — alt det fjerne og uopnåelige som våre dagtanker strever med å skyve vekk —. Og så våkner vi igjen, til tåken og isen og den fortærrende uvirkosmhet.

En kveld regnet zoologen ut at vi sov for meget. Og den menneskevennlige dyredissektør fant virkelig på noget som fanget oss alle sammen.

Ja, le ikke av det!

For det er i slike situasjoner at mennesket synker ned til den sanne materialisme, og avdekker sin virkelige natur. Her sitter folk som ellers ikke ofrer maten en tanke uten akkurat i de øieblikk de hugger løs på den i en hastverksrestaurant, her er de blitt til gastronomiske filosoffer hvis halve dag går med til kalkyler over hvad middagen monne bringe. Klokkeslettene for målene

under tåkenes klamme hauger. At-

fatter det gamle ufattelige glitter i is og klarer utover ødet, livet er med ett blitt levelig og verden skjønn og farverik som før.

Og nu ser det ut til at skjebnen allikevel har været oss huld, at den i skjul av tåken har brutt oss vei gjennem isen, og presenterer oss en

smale sund —. Og den sitter snart fast igjen, som så mange ganger før, og mismodig slår telegrafen bak.

Men etterhånden har vi lært litt, vi også. Og momentant er vi nu besatt av en kriblende lyst til å få has på den evindelige isen som altid løser oss fast. I det samme



Dagdriverliv på dekk.

Åpen kanal som belønning for hva vi har gjennemgått. Solen spiller i blått vann, skuten reiser nesen og formelig snøfter innover klarene som ligger lokkende og åpne så langt øjet fra tønnen når. Det er bare nogen småflak og småkoss som stenger utløpet fra den dam mellom florene som det viser sig vi har ligget i —.

«Polarbjørn» seter rett på isporten, den render brakende inn i det

smale sund —. Og den sitter snart fast igjen, som så mange ganger før, og mismodig slår telegrafen bakk.

Men etterhånden har vi lært litt, vi også. Og momentant er vi nu besatt av en kriblende lyst til å få has på den evindelige isen som alltid låser oss fast. I det samme



Verliv på dekk.

telegrafen klinger jumper tyve mann over relingen og formelig myldrer ned på flakene, unggutter og grånede menn om hverandre, svingende med årer og båtshaker.

For det er to store odder som storflorene stikker mot hinannen, en knipetang av hvitt, en stålkjeft som vi må brekke op nu. Råken er lukket av småflak, vi stimer op på begge sider, hugger redskapen i og skyver på. Alle mann, dosent

Hoel med skjegget strittende av kamplyst, Matias og båtsmannen på siden av ham, oceanografen og Kolumbus som haler omkapp, bladmenn og videnskap og fangstfolk til slutt han Knut med en lang jernstang, en lunterull og bukse-lommene strittende av dynamitt —.

Det går en rend kampånd i oss alle. Vi sliter med de centnertunge flak så det danser for øinene; vi rikker dem, får dem i sig — råken åpner sig mot det lokkende vann nogen favner forut, det hisser oss til noe tak å se den lysende elven som synes å føre like inn i det forgjettede land. Men ennu er det for smalt for skuten, som sitter som på sprang bak isoddene. Han Knut er fremme med jernstangen og lunten, dynamitten knaller og slår snuten av den største floren, råken fylles påny av is, vi skyver og sliter igjen, nu er det snart bredt nok for skuten til å prøve —.

Men i rummet står maskinisten bøyd over sin durende Diesel, han er blek som maskinfolk flest, han er alvorlig, han forstår av støtene hvordan situasjonen er der fremme og han vet hvad der ventes av hans dyr. De små hissige, snerrende klemt i maskintelegrafen blir til momentan handling av hans hårde, oljede hender, han hugger reverseringsrattet for den plutselige ordre om akterspeilet og dyret i rummet brøler —. Det er sekunder av spennin, vi holder pusten, så står der et skrik fra tyve struper — Hun glir —! Han Knut er lynsnar fremme med stangen, dynamitten knaller igjen, råken er brukket ennu litt bredere, nu glir hun, hun skyter fart! Og vi entrer hekken og kravler ombord som overgivne gutter — med seier i øinene.

Og nu kommer gamlen. Han glir gjennem det sørpete vann, vipper småflakene vekk, skuten dirrer under muskelspillet av de hundre hestekrefter, så render den med dunk og støt og hvislende sprøit rett i den farlige kløften. Og isen tar imot så skroget knaker og flise-ne krøller sig av isbuden

Ennu en gang ser det ut til at isen skal vinne. Råken ligger åpen, gapet er akkurat brent nok til å slippe skuten inn, men nu sitter den som en kork mellom de veldige kjever, den glir — langsommere — ennu langsommere — der stopper den — nei, den glir. Millimeter for milimeter piner det bomsterke skroget sig inn — i den trange spalten, propellen raser og bær sig un-

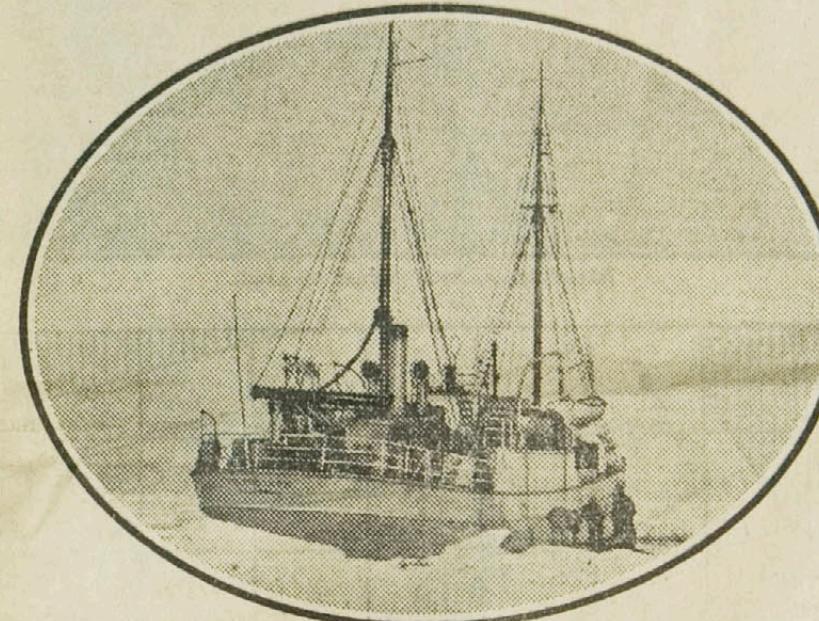
kvelertak. Og timene går som en soitmorgen med blanke sommerstri-mer utover sjøen, da «Polarbjørn» la innover grunnene mot Kap Herschel, Grønlands værslitte forpost mot øst. Isen drev der fremdeles, men bare smått og spredt, som forsinkede patruljer som ikke lenger kan hindre oss. Og landet stiger ende op fra de lave brungrå stren-der, med dynger av grus nedefter fjellsidene og enslige nuter med svartnende skar som blåner bort i evig sne. Alt står skarpt mot kry-stelluftun, det er på en gang fjer- og uvirkelig nær, dette selsomme farveland, fra den skinnende orange i det sollyse fjellet, til violette skygger i skarene hvor stenen og sneen gir i favn under et dypblått for-heng av luft —.

Vel var vi enun ikke ferdig med isen. Det blev zikzak og slit igjen, bakking og rot, og gnist og spetakkel av koss og flak som la sig på tverke. Men nu er det som om skuten ikke vil vite av mere vrøvl. Den smetter gjennem råkene som

svartnende skar som blåner bort i evig sne. Alt står skarpt mot kry-stelluftun, det er på en gang fjer- og uvirkelig nær, dette selsomme farveland, fra den skinnende orange i det sollyse fjellet, til violette skygger i skarene hvor stenen og sneen gir i favn under et dypblått for-heng av luft —.

En enslig liten sort prikk skiller sig etterhånden ut fra strandens grå linjer, den blir til en fir-kantet sten, den får ennu mer fasong og blir til et hus, en menne-skebolig. Det er fangststasjonen. Og over taket sitter noget rødt i solbrisnen, — det er det norske flagg.

Halvdan Hydle.



«Polarbjørn» sitter fast.

der akterspeilet og dyret i rummet brøler —. Det er sekunder av spennin, vi holder pusten, så står der et skrik fra tyve struper — Hun glir —! Han Knut er lynsnar fremme med stangen, dynamitten knaller igjen, råken er brukket ennu litt bredere, nu glir hun, hun skyter fart! Og vi entrer hekken og kravler ombord som overgivne gutter — med seier i øinene.

Nu legger «Polarbjørn» i trav utover det vpne vann, vi puster som om vi nettop bar fritt luft etter et

taskenspiller, lurer sig rundt de gigantiske istroll som tårnes sig op langs kantene, vrir og brummer sig som en orm — forover, fremover —.

Det blev ingen søvn den natt. Alle mann på dekk, sveiset sammen i den ene store følelse av at nu var fangenskapet slutt. Alle fortredeligheter var glemt, stuerten svang sin største kjole med kruttsterk kaffe i byssen, landet der fremme syntes å ha fått øie på oss og strekke armene ut —.

Og ingen av oss vil glemme den

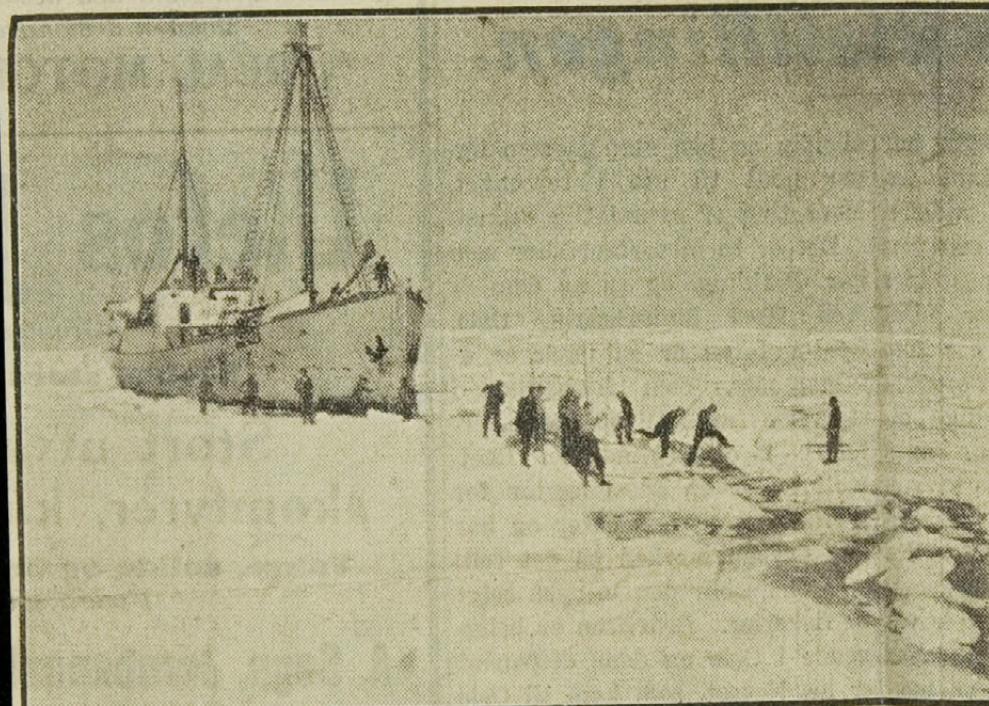
**Heroldens Annoncebureau A/S**

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **DAGBLADET**

9. SEP. 1931



## To store øieblikk på Grønlandsreisen.

Til venstre et typisk billede fra «Polarbjørn»s kamp mot de siste hindringer i pakkisen. Det er tatt natten til 31. juli, fem minutter før skibet under hurraprop seilte inn i åpent vann under Grønlands kyst. I to timer hadde da alle som ikke trengtes ombord, vært i hissig arbeid på isflakene og den ene dynamittladning etter den annen hadde sprengt isen i stykker.

Til høyre det første billede av Martin Mehren og Arne Høygaard tatt i det øieblikk de satte foten på «Polarbjørn»s dekk etter ferden over innlandsisen. De tre gjenlevende dødstrette hunder blev lempet sovende ombord, men polarfarerne selv er smilende og oplagt, selv om Høygaards skjegg er uhyggelig bustet og til tross for at selskinnsboksenes sammensetning er skjønt, har han pyjamaskykker under.

**Heroldens Annoncebureau A/S**

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884  
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: TIDENS TEGN

9. SEP. 1931

## Det danske og det norske Grønland.

Når statsminister Stauning søndag uttalte, at Danmark hadde ønsket Grønlandssaken løst ved voldgift, så er dette i høi grad sannhet med modifikasjon. Der er intet i de stedfunne forhandlinger, som tyder på, at Danmark frivillig vilde overlate avgjørelsen av suverenitetsspørsmålet på Øst-Grønland til en voldgiftsrett. Da den norske regjering i sin siste avgjørende note — og for å undgå en okkupasjon — henstillet til Danmark at det skulde la Norge annektere Øst-Grønland, hvis der falt en rettsavgjørelse for at landet var ingen-manns-land, blev det møtt med avslag fra den danske regjering. Avslaget blev begrunnet med, at en slik innrømmelse kunde opfattes som en svekkelse av det danske suverenitetskrav. La gå, at denne opfatning fra dansk synspunkt var riktig. Men da må statsminister Stauning — den samme mann som sendte avslaget — ikke komme bagefter og si, at Danmark ville hatt voldgift. Danmark vilde ikke ta voldgift på det spørsmål, som er det viktigste, hvor det gjelder Øst-Grønland.

Hvad Danmark ikke vil se, og hvad statsminister Stauning ikke gjorde noget forsøk på å forstå, er at Eirik Rautes land inntar en helt isolert stilling på det grønlandske kontinent — uten

lem Scoresby sund og den nærmeste danske koloni — Angmagssalik — er en øde, omtrent utilgjengelig kyst på flere hundre kilometers lengde. Innenfor går innlandsisen. Eirik Rautes land kan bare nås med det største besvær fra det danske Grønland, adkomsten går ut til havet og videre over det norske hav. Derfor henger landet naturlig sammen med den del av verden, som vi med livets rett har kalt det norske interesseområde. På dette område har Norge i de senere år skaffet sig en rekke støttepunkter — Bjørnøya, Svalbard, Jan Mayn og nu Eirik Rautes land. Vi har ikke dermed gått i veien for nogen; vi har bare søkt å vareta visse interesser for den folking, som er henvist til å soke sitt utkomme i disse værhårde strøk. Det dreier sig om ganske viktige realiteter; — det er ikke små beløp, som norske fiskere og fangstmenn år om annet henter hjem fra Nordishavet og Norskehavet. Og det, som fyller oss med en liten smule bitterhet, er at Danmark, for hvem hele spørsmålet ikke er annet enn en forfengelighetssak ikke vil se, at for oss gjelder det en av våre naturlige oppgaver.

Vi skal gjerne innrømme, at Øst-Grønlandsspørsmålet ikke vilde vært reist i sin nuværende tilspissede form, hvis ikke spørsmålet om det gamle Grønland hadde gitt det en følelsesmessig bakgrunn. Vi kan gjerne medgi, at den danske opinion derved kan ha misforstått, hvad det gjelder. Men danske politikere må vite, at striden ikke dreier sig om det gamle Grønland, men om det nye Grønland, som også for Danmark var et ingen-mannsland like til 1921.

Det var med klok begrensning, at okkupasjonen blev innskrenket til Eirik Rautes land. Og vi føler oss sikker på, at denne begrensning vil gi oss seieren i Haag.

**Heroldens Annoncebureau A/S**

Avdeling for Avisutklipp

Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

**DAGBLADET**

10. SEP. 1931

## **Den evindeflige moskusokse.**

*Svensk zoolog som  
aldri har vært på  
Grønland fordøm-  
mer nordmennenes  
„myrderi.“*

## **„Hysteri!“ sier dosent Hoel.**

Den svenske zoolog, professor Einar Lønnberg nedlegger i Dagens Nyheter en kraftig protest mot de norske fangstfolks «moskusokseslakting i Øst-Grønland».

Professor Lønnberg sier bl. a.:

«Kan fangstfolkene der oppe ikke klare sig uten massemord på en dyrebestand som egentlig burde vært fredet, ja da forstår jeg sannelig ikke hvad de har å gjøre der. Og kan de klare sig efterat den siste moskusokse er drept — ja, da kan de sikkert også klare sig nu foruten. Det aller verste er imidlertid ikke at man jager for å få proviant. Det aller verste er at utryddelseskrisen drives som geschäft. Man generer sig ikke for å skyte ned hele moskusoksehjorder for å få fatt i kalvene, som man siden eksporterer til Spitsbergen og Alaska, aldeles uten erfaring for om dyrne vil kunne trives der....»

\*

Dagbladet har i anledning av denne uttalelse henvendt sig til dosent Hoel som betegner anklagen som det rene hysteri.

— En slik beskyldning fra en mann som overhodet aldri noensinne har satt sine ben på Grønland og som ikke har det ringeste kjennskap hverken til moskusbestanden eller den beskatning den er utsatt for, — er en utilbørighet som der ikke kan tas hardt nok til orde mot. Der er for tiden tusener av moskus på Øst-Grønland, og bestanden går frem, — vesentlig fordi nordmennene har satt så

meget inn på å utrydde polarulven. Å betegne den rimelige beskatning av bestanden som myrderi, er aldeles meningsløst, da kunde man like godt bryte staven over enhver annen fangst og jakt.

Tilslutt vil jeg bare bemerke at der for tiden er 9 nordmenn og 45 hunder på Grønland, mens der av dansker er det dobbelte antall mennesker og dyr. Hvis der skal snakkes om massenedslakting, blir hovedskylden dertil nordmennene.

Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Bladets navn:

TIDENS TEGN

9. SEP. 1931

# Staunings krafttale på Hamar

## Danskene overmåte forsøket med hans mange og sterke ord.

**Den svenske presse forsøker sig i den mer verdenskloke farbrors rolle.**

Fra vår egen korrespondent.

Stockholm, 7. september.

Statsministermøtet på Hamar kommenteres i enkelte svenske aviser. „Nya dagligt Allehanda” skriver således: Møtet bød på det sær-egne tilfelle, at Sverige spillet den verdenskloke farbrors rolle for de to mere ungdommelig tempera-mentsfulle grannefolk. Statsminister Stauning tone var mere energisk bebreidende enn man hadde ventet, og statsminister Kolstads svar var bemerkelsesverdig fattig på positive løfter. Men hele sammenkomstens forløp etterlot dog inntrykket av at den grønlandske konflikt kan opfattes som en storm i et glass vann, som sikkerlig ikke for alvor vil sette den skandinaviske konsert i fare.

I „Stockholms Dagblad” formes omtalen på følgende måte: Den til-feldige tvist og kulde mellem to av Nordens land satte bare i nogen mon sitt mindre ønskelige preg på den historiske begivenhet, men stort sett blev dog møtet en manifestasjon av viljen til fortsatt enhet mellom de tre folk.

„Dagens Nyheter” skriver, at de norske og danske statsministre fremdeles synes å ha forskjellige opfatninger om, hvorledes Grønlandskonflikten har innvirket på Nordens anseelse i Europa. Mens Stauning tror sig å kunne iakta en beklagelig „skamfiling” av dets gode rykte, mener Kolstad at den omstendighet at både Norge og Danmark akter å bøie sig for Haagerdomstolens avgjørelse innebefører et avgjørende bevis for at de nordiske folk er gått frem i kulturell modenhet. — Anderledes uttrykt: De nordiske stater går i spissen for utviklingen, fordi de er fast besluttet på ikke å begynne krig med hverandre for Øst-Grønlands skyld.

— Et magert modenheitsbevis. Statsminister Stauning betonet at Danmark ikke ønsker å tiltvinge sitt samarbeid for enhver pris. I tilslutning til denne forretningsterminologi skulde man ville si at Nordens anseelse ikke bevares og ikke forbedres for en så litlig pris.

som man på enkelte hold synes å forestille sig.

„Stockholmstidningen” stiller Grønlandsspørsmålet tilside men konstaterer at de tre ministertaler avspeiler folkelynnene. De viser hvorfor Nordens enhet i den gamle tids mening var en umulighet, men de viser derhos hvorfor det nordiske samarbeid er både så velgjørende og av naturen betinget. De tre nordiske folk kompletterer hverandre som ingen andre kan det. Slå sammen de særegenskaper som disse tre ministertaler viser, og man får utad et billede av i sig selv forankret styrke. Det er hemmeligheten med oss, at nettop som vi mest betoner våre forskjelligheter, så manifesterer vi vår samhørighet.

Otto Sleman.

Fra vår egen korrespondent.

København, 7. septbr.

Næsten alle blade kommenterer idag statsminister Staunings tale på Hamar. Kommentarene er overalt uten hensyn til partifarve en enstemmig anerkjennelse. „Socialdemokraten” skriver: „Stauning har en lykkelig evne som få eller kanskje ingen i Danmark til å kunne si det riktige nettop på det riktige tidspunkt og på det riktige sted. Uten å mistenkes for leflen med chauvinisme før vi si at Stauning i sin tale igår har uttrykt nettop det, som alle hans landsmenn tenker i striden med Norge.

„Dagens Nyheder” skriver: „For Stauning har det nu, som man vil se, først og fremst vært maktpåliggende rolig men meget bestemt å henstille til den norske presse, at en ny tone er nødvendig overfor Danmark, såfremt man i fremtiden ønsker nogen form for samarbeid mellem de to land. Denne henstilling er naturlig. Den var ved en anledning som denne påkrevet, og den virker med dobbelt vekt fordi statsministren hertil føjet nogen meget smukke og ganske øiensynlig av ham opriktig følte ønsker for vår gamle stammebror.”

„Politiken” bringer ingen kommentarer, men meddeier i sitt referat at Stauning har utarbeidet sin tale uten å forelegge den for ministriar, hvilket ikke fanst til tider.

Stauning en denne rettferdigheten  
minologi skulde man ville si at  
Nordens anseelse ikke bevares og  
ikke forbedres for en så billig pris,

Tiktig følte ønsker for var gamle  
stammebror."

„Politiken“ bringer ingen kom-  
mentarer, men meddeler i sitt refer-  
rat at Stauning har utarbeidet sin  
tale uten å forelegge den for mini-  
steriet, heller ikke for utenriksmi-  
nister, dr. Munch, som for øieblik-  
ket er i Geneve.

Den konservative presses gene-  
ralkorrespondanse later ingen tvil  
om at landets statsminister har hele  
befolkningen bak sig i en rekke av  
de uttalelser han fremsatte igår ved  
statsministermøtet på Hamar. Alle  
vil være enig med statsministeren  
i at han benyttet anledningen til å  
uttale en beklagelse over den tone,  
som i lengere tid er anslått fra norsk  
side, og statsministeren kunde også  
med stor styrke fremheve at Dan-  
mark kun har ønsket at norske fi-  
skeri- og fangstinteresser kunde få  
gode kår på Grønland, når de ikke  
trådte andre berettigede interesser  
for nært. Statsministeren har da at-  
ter hatt anledning til på et viktig  
nasjonalt område å uttrykke nasjo-  
nens opfatning, og det har vi intet  
imot å understreke.

\*

Det har vakt adskillig kritikk  
her, at statsministermøtet på Hamar  
ikke blev utsendt gjennem den danske  
kringkasting. I den anledning  
uttaler radiorådets formann, kam-  
merherre Lerche, at man ikke vilde  
utsende Hamarmøtet fordi det vilde  
komme ivede for en gudstjeneste.  
Dessuten er linjene på Norge dår-  
lige, og man kunde heller ikke på  
forhånd vite at det her vilde komme  
til å dreie sig om epokegjørende be-  
givenheter.

C. J. Sast.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

## DAGBLADET

Bladets navn:

10. SEP. 1931

# Stauning og Danmark.

Kva gagn det kunde vera i eit statsministermøte på Hamar, måtte vel vera tvilsamt.

Men den danske statsministren hadde i allefall eit framifrå høve til å syna at det var fred, samarbeid og skynsemd mot norske krav Danmark vilde.

Han synte ikkje fram noko av dette.

Han, Stauning, som var gjest, kom som representant for den danske ånd andsynes Noreg — den ånd som har representert Danmark i Noreg likefrå Sigurd bisp møtte på Nidaros-tinget og i høvelege millrom heile millom-alderen utetter, når rettkomne norske krav stod imot danske interesser her i landet.

Men det social-sjävinistiske Danmark lyt no læra at me lever ikkje i Vincens Lunge si tid.

Um ein dansk statsminister vert helsa på høvisk måte — endå han kjem for å håna det norske folk og Noregs krav, so bør det danske folket vita, at i det er end kjem ingen dansk statsminister meir.

## Olaus Islandsmoen.

Borgarsjalasafn Reykjavíkur

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

TIDENS TEGN

11. SEP. 1931

## Ajungilak! eller Grønland på tvers.

Mehren og Høigaard er gått i gang med å skrive en bok om sin dristige ferd over Grønland. — Den utkommer i næste måned hos Gyldendel. Turen var rik på oplevelser, så det blir nok en spennende beretning. Den blir illustrert med en mengde ypperlige fotografier. Boken skal hete „Ajungilak“ eller „Grønland på tvers“. Titelen lyder kanskje litt mystisk for de fleste — men den er god nok: „Ajungilak“ er nemlig det grønlandske uttrykk for alt som går bra. Mehren og Høigaard hadde det til slagord på hele turen. Selv når det så mørkest ut, satte de humør i hverandre med et „Ajungilak“.

Benediktssonar © Borgarsjalasafn Reykjavíkur

# **Heroldens Annoncebureau A/S**

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

---

Bladets navn: **TIDENS TEGN**

11. SEP. 1931

## **Støtt norsk arbeid på Øst- Grønland.**

V. A. M.	2.00
Bjørn	1.00
Hansen og Olsen	10.00
M. H.	5.00
K. S.	1.00
J.	10.00
	—
	29.00
Før innkommet	6591.00
	—
Nu i alt	kr. 6620.00

Listen er utlagt fremdeles.

**Tegn bidrag.**

Frá Íslenskum Bjarna Benediktssonar © Borgarskjólasafn Reykjavíkur

10. SEP. 1931

# Eirik Raudes land.

For nordmennene har landet mange muligheter.

Uttalelser av H. M. Andresen, politiopsynsmann i „nordre distrikt“.

Brev fra „N. H. og S. T.“s utsendte korrespondent.

I høitidelige øieblikker sier vi jo gjerne at det er ingen beskåret å vite noe om fremtiden. Den bærer alt i sitt skjød, forklaringen på nuet, opløsningen av alle gäters sum. En mann reiser en dag til Amerika: vel mere for fremtidens skyld enn for nuets.

Eller det kan også hende slik:

I Langevågen, ved Devolds landskjente fabrikker i nærheten av Ålesund, arbeider en 27—28 årig nordlending. Han nyder på grunn av sin utvilsomme dyktighet som vevemester både sine arbeidskamerater og sin arbeidsherres tilslid og anerkjennelse. Der er absolutt intet ivedien, mannen tjener godt og kjenner sin egen dyktighet. Følgelig kan han se fremtiden rolig i møte.

Men så en dag hender det noe. Det vil si, der hender egentlig ikke noe som rent årsaksmessig skulde antas å gripe forandrende inn i Herman M. Andresens liv. Men der spørker noen ord i hjernen hans en kveld han skal til å legge sig, brudstykker av en samtale han hadde hørt i løpet av dagen. Det gjaldt noe så almindelig på disse kanter av landet som at noen manglet kontanter til en anstundende tur til Øst-Grønland. Neste dag gikk han til mennene og sa:

— Vel, jeg låner dere pengene.

— Jaha, men hvad fordrer du som garanti?

— Garanti? Jeg blir selv med, naturligvis.

De følgende dager fikk fabrikkens folk noe å snakke om. Tenkte sig til at vevemester Andresen med sin gode stilling og pene inntekter ville offre penger og liv på noe så usikkert som revesfangst på Grønland, ville gå inn i Arktisk Næringsdrift som fangster med danskene like foran nesen på sig og fremtiden i det blå. Å si op sin jobb i et av landets sikreste foretagender syntes folk var likefrem noe i retning av å gi avkall på alt.

Men nu kunde ikke en makt på jorden ha influert på Herman Andresen i hans forsett. Det var simpelthen som om noe av nordlendingens eventyrlyst i ham fordret sin rett, tankene hans kjente bare et begrep: Grønland. Rolig satte han op sitt private regnestykke og kom stadig til den samme fjerne slutning: Øst-Grønland. Hvad i all verden, Øst-Grønland. Annenhver skinnbrok på Sunnmøre og i Ålesund har jo vært på Grønland. Det op regnes jo ikke for en anstendig utenlandsreise en gang. Til slutt tenker Andresen sig varm, og må smigret, men bestemt si nei takk da fabrikkeier Devold ber ham om å bli. Fremragende arbeidere vokser ikke på hver gren, selv ikke nu til dags.

Så gjør Andresen sig klar, og

en vakker sommormorgen bærer det ut Staursundet og forbi Erkna fyr. Det er alfarveien mot nord, slik som Eirik Raude engang har gjort den.

Men det er besynderlig med store avgjørelser. I Langevågen blev folk gående og se på en ung dame som gikk omkring med en slags lykkelig resignasjon, og som hadde fått et nytt navn: fra Andresen.

## II.

Claveringsøia er et kjent begrep i norske fangstmenns bevissthet. Hvis De skulde komme til å tale med folk fra hjemvendte grønlands-ekspedisjoner, må De ikke forståelsesfullt når De hører Claveringsøia nevnes. For denne øia har ved sin store moskusbestand bidratt meget vesentlig til at mange ekspedisjoner ikke er druknet i kreditorenes altopslukende gap.

Det forundret ikke «N. H. og S. T.»s korrespondent det ringeste å møte Andresen igjen i denne egn. Men møtet var ellers notabelt nok. Saken er at et møte der opp — på fjorden eller i land — er en begeivenhet man med glede husker i flere dager. Og eftersom de norske og danske fangstfolk i øieblikket ikke trives godt dør i dør, hadde vi ikke regnet med å treffte noe norsk liv bak det første ness etter besøket hos Lauge Koch.

Idet «Pil» svinget inn i fjorden på Claveringsøias sydside, kom en diminutiv farkost töffende selv-sikkert mot oss. Den lille tingest gjorde en halsstarrig fart og formelig å sjø, det hele virket som noe i retning av den flyvende hol-lender eller en nautisk vits.

To ansikter skinner i solen. Vi fester oss ved det ene: et hårdt bronseansikt med et par øyne som allermest talte om livslyst og fortsett energi. En litt lang senet hals — etter alt å dømme et prakt-eksemplar av et mannsfolk. Ikke mindre nysgjerrig blir vi da mannen på flere meters avstand presenterer sig som Hermann M. Andresen, politiopsynsmann over Øst-Grønland, nordlige distrikt. Et det noe som heter stentorstemme, må det være denne. Men det er ikke å undres over: når ens hovedsakelige konversasjon året rundt består i å rope til hundene, er det bare naturlig at stemmen skrues et par oktaver op.

Istedet for å notere oss for å ha kjørt med for stor hastighet, innleder «politimesteren» straks en samtale med mannskapet. Vi får uvilkårlig følelsen av at når lovens håndhever er nordlending, blir det ikke sett gjennem fingre med justisens.

Et kraftig håndtrykk, og vi ser inn i et par stålgrå øyne.

— Politimesteren er kanskje på inspeksjonsreise? sier vi og tenker

at man skulde gå gjennem isen.

— Det hender, det også?

— Bevares, jeg har felt åtte ganger igjennem siste vinter. Noe klarte jeg selv og resten ordnet mine trofaste hunder.

— Hvordan er den gjennemsnitlige sundhetstilstand blandt overvintrerne?

— Meget god. Sommeren er jo herlig. Klimaet er både tørt og varmt. Og årstidene veksler på den pussigste måte. Efter en kort og varm sommer uten en eneste regndråpe begynner det plutselig en dag å sne. Da er vinteren kommet. En dag kommer der ikke noe mer fra skyen, så er det sommer igjen. Lungebetendelse er et ukjent begrep.

— Bare synd at ikke nyttige planter kan få nyde godt av sommeren heroppe, bemerker vi.

— Nu, det er ikke så galt enda. Det har hendt, at gress er blitt 75 cm. høit.

— Dere jager uten å komme i konflikt med danskene?

— Jada. For det første liker ikke danskene sig i sneen og går meget ugjerning tilfjells, og for det annet er jeg redd for, at de ikke kan fangste.

— Er det en av grunnene til, at de har grønlendere med sig overalt?

— Nettop.

— Har fangstresultatet vært godt i vinter?

Om vi hadde satt to skarpladde revolvere to tommer fra tindingen hans, ville ikke tausheten vært mere fullstendig.

— Lauge Koch fremholder, at landet er fattig og har ringe muligheter?

— Jaså, gjør han det? For nordmenn har landet mange muligheter både nu og i fremtiden.

— Tenker De da også på forekomstene av verdifulle mineraler?

— Overhodet må det sies, at Grønlands østkyst er meget lite utforsket. Men allermindst danskene er blinde for mulighetene.

aert

Således har dansker i sommer drevet undersøkelser etter kreasjons. Jeg kjennr ikke resultatet. Men det skal jeg si Dem, at her er både gull og diamanter!

Nu er politimester Andresen en mann med humør som gjerne slår en god vits til gjensidig fornøyelse. Men folk flest slår ikke vitser med de øinene.

— Jeg står fullt og fast ved min uttalelse, forsikrer han. Det er flere år siden danskene begynte å søke etter gull i Eirik Raudes land. Jeg skal ikke kunne si i hvilken utstrekning de har hatt hellset med sig. Et er sikkert: De kan servere denne oplysning hjemme i trygg følelse av ikke å fare med røverhistorier.

Politimesteren gir oss en uventet fortrolig meddelelse:

— Ser De den dalen der borte hvor der går 5 moskusokser opp i skråningen? I den dalen er der flere ganger funnet gull .... Og jeg har med mine egne øine sett diamanter i Øst-Grønlands jord!

— Fullt ferdige diamanter?

— Ja, delvis. De som vil søke etter gullet må jo både være godt utrustet og ha god tid, avvebner han.

Andresen ser tankefull utover landskapet. Omkring oss stråler Grønlands lange sommerdag i all sin prakt. Luften formelig dirrer over de tørre «marker». Vannet vugger i late blink, klart, vidunderlig klart. Fugler og dyr lytter med skrekblannet nysgjerrighet til grammofonjazzzen som tömmes ut av messa og blir til intet under den dypblå himmel. Til venstre for oss ligger høifjellet koldt og fattig, men i solens forklarende lys. Myggen summer blodtørstig, men flykter for røken av våre sigaretter. Det er som tankene flyr langt bort, ikke hjemme, ikke ute, men på flukt et sted under den blå uendelighet.

— Et vakker land, sier Andresen, et herlig land. Men nu skal det også være slutt. Neste sommer går turen hjemover igjen.

Vi må le i vårt stille sinn. Hade Andresen glemt den ansøkning docent Hoel har med sig hjem i år, en ansøkning til statsmaktene om å få en hurtiggående 50-fots båt til bruk for inspeksjonen der opp? Men slik er disse fangstfolkene. De finner en viss kompensasjon i å fortelle sig selv og

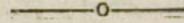
andre at nu går turen snart hjem til gamlelandet, selv om de i øieblikket har en kontrakt for to år fremover i bukselommen. Og de er allerede blitt mere sønner av Grønland enn de selv tror.

De to menn går igjen i motorbåten. Knut Røbekks ansikt er bare ett smil. For selvsagt har han ikke unngått å bli titulert Eirik Raude over en lav sko.

Med iltre tøff glir motorbåten inn i solskinnet og utover fjorden. Langt borte fra hører vi tilslutt Andresens veldige bass:

— Hallo, folkens. Hils kona i Langevågen og si at jeg snart kommer hjem.

Carsten Amundsen.



# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

OSLO AFTENAVIS

8. SEP. 1931

## Lauge Koch etter hjemme.

Blev mottat med tale av statsministeren.

### Koch har bare lovord å si om Hoel-ekspedisjonen.

Kjøbenhavn, 8. septbr.

Første del av Lauge Kochs Øst-Grønlands-ekspedisjon er bragt til ende. Tidlig imorges gikk damperen „Godthaab“ inn i sundet, men da det skulle være offisiell mottagelse klokken 10 kastet den anker og lettet igjen først ved 6-tiden. En del pressefolk som var seilt Lauge Koch i møte bestormet ham straks med spørsmålet:

— Møtte De okkupasjonsmannen?

Lauge Koch som stråler av sundhet og slett ikke ligner en mann som kommer fra en anstrengende reise, svarer:

— Ikke direkte, men en del av dem som stod bak de norske okkupasjonsplaner. Hoelfolkene fikk jeg anledning til å hilse på. Hoel hadde på sin reise til Øst-Grønland seks journalister til sin rådighet, det var dem jeg hilste på; flinke folk som fikk nogen intervjuer. Det gleder mig at de tok både pent og fornuftig på sakene. Men ellers møtte jeg ingen nordmenn; vi arbeidet ikke så nær hverandre at det kunde bli tale om å trykke hverandres hender. Da „Godthaab“ klokken 10 la til ved Grønlandske Handels plass blev ekspedisjonen møtt av statsminister Stauning som ønsket Lauge Koch velkommen tilbake og ønsket at de kommende års ekspedisjoner måtte forløpe like så lykkelig som i år, og statsministeren sluttet med et „Lauge Koch og ekspedisjonen lange leve!“ Så endelig fikk Lauge Koch lov til å hilse på sin hustru og sine tre sønner som stod

ventet ved kaien.

Lauge Koch har igår aften sendt „Berlingske Tidende“ følgende telegram: Hovedresultatene av sommerens ekspedisjoner har vært opprettelsen av hovedstasjonene Eskimones og Ellaø og bistasjonene Nordfjord og Kapp Brown. Alle videnskapsmenn er nu i fullt arbeid. Den nordlige radio er åpen og den sydlige følger snart etter.

Malmquists sommerlag har konstatert at det ikke finnes petroleum der, mens Frebolds sommerlag har konstatert forekomsten av 50,000 tonn lett tilgjengelige kull. De videnskapelige stasjoner har fått 36,000 tonn til et års forbruk.

Søderbergs sommerlag har funnet store samlinger av forstenede fisk som kan tjene til opklaring av slektskapet mellom fisk og padde. Fjorden som er opmålt med ekkolodd viser gjennemgående en mindre havdybde enn ventet.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

MIDDAGSAVISEN

7. SEP. 1931

## Hr. Staunings korreks til nordmennene.

Den danske statsminister, hr. Stauning, som også er dansk Grønlands-minister, benyttet, som man vil ha sett, på statsministermøtet

igår på Hamar, som han selv sa, leiligheten til «å si et ord som dansk både om samarbeidets verdi og dets pris».

Det ord han sa herom var «simpel», et ord hvormed Grønlands-ministeren mente å karakterisere sprog og tone fra norsk side i Grønlandsstriden.

Han vilde tale «ærlig» om tingene sa den danske Grønlends-minister. Ja, «ærlig» og fritt, Gud bevares, men ikke helt høflig etter norsk begrep, men nok efter dansk.

For sjeldent, om noen gang, har vel et lands statsminister tillatt sig å opdre i et annet land med en skjendepreken og som dets gjest gi et annet folk en korreks i et mellomværende, som hr. Stauning i sin tale igår. Særlig da ikke, hvor talen skulle tjene samarbeidet mellom de to folk. Skal tro, hvilket sprog danske aviser vilde benytte sig av, om en norsk utenriksminister optrådte i Danmark med en lignende tale, i en tone som hr. Staunings igår?

Hr. Stauning var fornærmet over norsk skrivemåte i Grønlandsstriden.

Men hvad kan vårt sprog og vår tone være mot den danske overfor Norge gjennem årenes løp, og ikke bare i Grønlandsstriden? Ikke en svak gjenklang engang av den danske hånd og nedrakning. Og hvad annet foregår om dagen fra dansk side i utlandets presse, som i alle år under Grønlandsavtalen?

Og hvad forstår hr. Stauning og hans følge egentlig med samarbeid? «Ærlig talt»? Hvad annet er samarbeidet i virkeligheten enn alt for Danmark og intet for Norge?

Ikke bare våre gamle biland er danske — Grønland har tilhørt Danmark i mange hundre år, ikke Norge, vet Stauning å fortelle — men i den grad danske, at de er lukket land, som Vest-Grønland. Endog våre få fangstplasser på Øst-Grønland har de ikke hatt hjerte til unde oss. Alt i samarbeidets and.

Og som med våre biland, således også med våre store menn, også de inngår i «samarbeidet» som dansk reklame for dansk storhet i utlandets øine. Det skal medgis at Fritjof Nansens navn blev nevnt et

eneste sted som norsk i forbindelse med det danske fond som bærer hans navn. Danmark er efter hr. Staunings og hans landsmenns opfatning det store generalagentur

for Norge som setter dansk stempel

på norsk ære, og København er

«Nordens hovedstad». Dette er basis for dansk samarbeid.

Og når dette danske vesen ikke dikteres av overmodighet og ondskap, hvad annet da enn for vinnings skyld? Men

er det tilfellet er da uttrykket «kremmerfolk» så rent bort i veg-

gene galt, et uttrykk som en norsk avis skal ha brukt om det danske

og som hr. Stauning med harme omtalte?

Med hensyn til vesen og tone i

Grønlandsstriden, hvilken for Norge og nordmennene nedsettende

omtale har det ikke vært drevet fra

dansk side i danske og utenlandske

blader og tidsskrifter som ledd i

propagandaen for danskene som eksperter i kolonisasjon. Tross

nordmenn, i dansk samarbeides ånd, nektes å gå iland for å hente

drikkevann på Grønland, har de eksempelvis av den danske presse

likevel fått skylden for syfilisen

som skal forekomme blandt eskimoene.

Og nordmenns fangst, har den ikke alltid vært rovfangst når den

blev omtalt, skrevet i dansk samarbeides ånd?

Men alt samarbeid av denne typiske art og tendens finnes tydeligvis ikke notert i hr. Staunings lille erindringsbok.

Hr. Stauning vil ha ro om saken inntil dommen faller. Ja, vel.

Men var det for roens skyld Danmark sendte samtidig 6 ekspedisjoner til Grønland i sommer? Og

Lauge Kochs og sist Knud Rasmussens ekspedisjoner? Er det for roens skyld den danske Grønlands-

propaganda foregår nu om dagen i

utlandet som aldri før? Har hr. Stauning hørt om «Politiken»s

«Grønlandsbil», som reiser fra by til

by Europa rundt i den danske Grønlandspropagandas tjeneste? Er det

ro om saken? Eller er det bare nordmennene som skal holde sig i

ro?

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

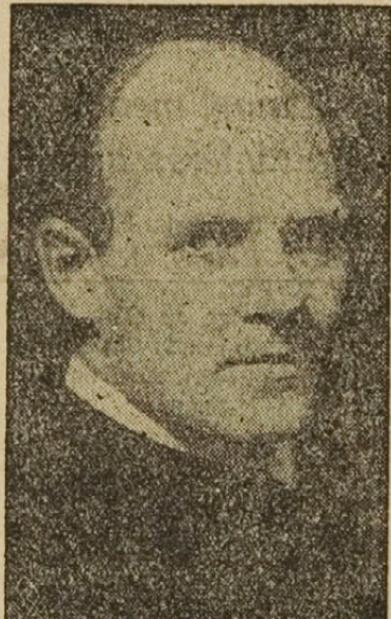
Bladets navn:

NATIONEN

8. SEP. 1931

## *Et par ord med Norges advokat i Haag.*

*Det forberedende arbeide i gang.*



Advokat A. Sunde.

En av «Nationen»s medarbeidere hadde i går en kort og ikke overdrivent sensasjonell samtale med Norges advokat i Haag, Arne Sunde.

— Ja, sa advokaten og forberedte oss straks, det jeg finner å kunne si på det nuværende tidspunkt har De neppe videre glede av å ta inn i avisene.

Einkaskjalasafn Bjarna Berentsen, Reykjavík  
Einkaskjalasafn Reykjavíkur  
at taushet er gull.

— Saken vil vel nu opta det meste av Deres tid? prøver vi allikevel.

— Ja, det vil den. Nu da de sakkyndige er opnevnt, er vi straks gaatt igang med det forberedende arbeide.

— Hvor bestaar disse forberedelsene, og hvordan er samarbeidet mellom Dem og Deres hjelgere tenkt etablert?

— Disse ting vil jeg nødig uttale mig om, dessuten er ingen bestemmelser fattet om dette ennå.

— De skal jo procedere på fransk?

— Ja. Fransk og engelsk er de offisielle sprog ved Haagdomstolen, men fransk er hovedsproget.

— Og den danske advokat?

— Skal procedere på engelsk.

— Kjenner De ham personlig?

— Vi har truffet hinanden på et møte engang og vekslet da meninger om en sak som var opp. Jeg fikk de beste inntrykk av mannen.

Mere er det foreløpig ikke å få ut av advokat Sunde, men vi tilgir ham ut fra den gamle sannhet om at taushet er gull.